

František Šigut

POUTNÍ MÍSTO ZAŠOVÁ

Valašské Meziříčí 1942

Tiskem a nákladem Valašské knihtiskárny ve Valašském
Meziříčí

OBSAH

Předmluva	2
O původu a stáří milostného obrazu P. Marie Zaš.	3
Pás Panny Marie zašovské	4
Počátek zašovských poutí	5
Stavba nového kostela	6
Snahy po zřízení duchovní správy	6
Zašová nabídnuta trinitářům	7
Uvedení trinitářů do Zašové	10
Založení a rozkvět kláštera a poutí	12
Zrušení kláštera zašovského	17
Zřízení fary	20
Pořad farářů	21
Pořad kaplanů	24
Pouti po zřízení fary	24
Stračka	25
Vyslyšení proseb	26
Zašovské poutní obrázky	28
Zašovské poutní písně	29

PŘEDMLUVA.

Vypravuje se, že když Pán Bůh stvořil svět, dal Valašsku k jeho chudobě do vínku krásu. Uprostřed té krásy vyvolila si sídlo v Zašové Nebes Královna. Láska valašského lidu utíkala se k Ní s důvěrou před dávnými věky a je stejně vřelá i dnes. Jí k počtě vystavěn byl chrám na místě dřívějšího dřevěného kostelíčka. Rok 1942 je rokem jubilejním, neboť před dvě stě lety byl chrám tento slavně konsekrován olomouckým biskupem J. M. knížetem Lichtenšteinem. Prostorný chrám mluví k nám řečí staletí a vypráví o bývalé slávě velkých mariánských poutí za doby Trinitářů, vypravuje o četných votivních darech, jež zbožné duše z vděčnosti za vyslyšení prosb věnovaly Panně Marii. Kolik zde již vyplynulo vroucích modliteb, kolik obrácení se zde událo, kolik uzdravených vděčně odsud odcházelo, kolik lidí právě zde položilo základ své svatosti ví jen Ona, zašovská Paní. A tato vroucí láska k Ní žije i dnes. Slavné poutě, vroucí písně, hluboké nadšení přicházejících procesí i jednotlivých poutníků, vděčná srdce i dnes jsou zářivým svědectvím lásky valašského lidu k Marii Panně. A tato knížka, jež mluví o slavných dějinách jejího zašovského sídla, je a chce býti vděčným důkazem vroucí, nezapomínající lásky k Ní. U příležitosti jejího vydání vzpomínám vděčně všem duchovních správců, kteří Jí zde sloužili a vyprošuji již zemřelým odpočinutí věčné, živým vroucí dík. Stejně všem farníkům a poutníkům za celá staletí. Vzpomínám nadšených kazatelů i zbožných poutníků a zvláště jejího vroucného čitele, který Jí touto knihou vzdává svůj hold. Vám všem věnujeme tuto knihu s tím vroucím přáním, aby rozplameňovala srdce Vaše a učila Vás vroucí obětavé lásce. Ty, Matko nebes, přijmi nepatrný projev naší lásky k Tobě.

P. HEŘMAN ŠTÍHEL, farář u Matky Boží zašovské.

O PŮVODU A STÁŘÍ MILOSTNÉHO OBRAZU PANNY MARIE ZAŠOVSKÉ.

Za svou slávu, jíž se Zašová v minulosti těšila, vděčí milostnému obrazu Panny Marie, který se od dávných dob v zašovském kostele uctívá.

Obraz jest vysoký 120 cm a 95 cm široký a představuje Pannu Marii s Ježíškem. Šat Panny Marie jest trojbarevný, totiž červeno-modro-bílý, v čemž trinitáři, kteří v Zašové měli klášter, spatřovali zvláštní milost, neboť to byly barvy jejich řádu a předzvěst jejich působení v Zašové. V domácím protokolu, který jest nejdůležitějším pramenem pro poznání, za jakých okolností byli do Zašové uvedeni, s radostí píše o této okolnosti. *"...jest podivuhodno, že divotvorný ten obraz třemi barvami trinitářského obleku jest vyznačen: chtěl se tógou, čili svrchním rouchem červenati, pláštěm bělati a vespod býti lemován modrým barvivem. Největším však vřebným znamením jest, že dřevěná tabule, na níž jest uvedenými barvami přemilá Bohorodička namalována, na způsob kříže proti zvyku všech malířů jest upravena, jakoby samovolně byla už před věky slíbila, že bude nakloněna prsům trinitářů a od nich nošena."*

U nohou P. Marie klečí rytíř, jemuž Panna Maria podává šňůru s třapcem. U nohou rytíře jest podle určení Středovského znak Korniců, čímž má býti ukázáno, že rytíř patří šlechtické rodině Korniců, známé u nás ve stol. XV. a XVI. V pozadí obrazu jest lesnatá krajina s čápy. Nad Pannou Marií vznášejí se dva andělé, kteří nesou latinský nápis: "Pod ochranu tvou se utíkáme."

Až do r. 1883 visíval tento obraz na hlavním oltáři v drahocenném rámu, zdobeném postavami andělů v rouše trinitářském, t. j. s křížem na prsou, který věnoval r. 1726 holešovský hrabě František Antonín Rotál se svou manželkou Cecílií, roz. hr. Trautmansdorfovou. Hlásá to nápis na rámu, který v překladu zní: "Urozený pán, pan Frant. Ant., svatě římské říše hrabě z Rotálu, pán panství Holešova a Bystřice, rada Jeho císařského Veličenstva, přisedící mor. zemského soudu, nejvyšší dědičný pán Stříbrné komory vévodství štyrského, s urozenou paní Cecílií, hraběnkou z Rotálu, roz. hraběnkou z Trautmansdorfu. L. P. 1726, 20. října." R. 1883 byl však tento obraz přemístěn na evangelijní stranu hlavního oltáře a byl na něj udělán nový, pěkně řezaný rám, který dodala odborná škola pro zpracování dřeva ve Valašském Meziříčí, a místo něho dán na hlavní oltář nový obraz, věnovaný P. J. Žlebčikem, tehdy kaplanem vyškovským. Maloval jej Josef Šichan a posvětil na svátek sv. Josefa 1883 brněnský biskup dr. František Bauer, jak hlásá nápis na zadní straně obrazu. Nový obraz jest malován podle obrazu starého, ale mnohem jemněji a stál 100 zl. Důvodem této záměny byla asi okolnost, že starý obraz byl malován trochu tvrdě. Pozadí a andělé, kteří drží na starém obraze nápis, na novém obraze scházejí.

O původu milostného obrazu jest několik pověstí, z nichž nejrozšířenější jest ta, která jeho původ klade až do dob tatarských vpádů na Moravu v r. 1241. Vypravuje, že kterýsi křesťanský rytíř, pronásledovaný od pohanů, zabloudiv v hlubokých lesích. Tři dny a tři noci prý bloudil a přece se nemohl z neproniknutelných lesů

vyprostiti. Na smrt zemdlen, klekl a sepnuv ruce, vroucně prosil Pannu Marii o pomoc ve své nesnázi. V hlubokém spánku, do kterého únavou upadl, viděl Bohorodičku s děťátkem na ruce, která mu spouští levou rukou šňůru, aby se jejího konce uchopil a kráčel za ní. Rytíř uposlechl a šel, kam jej Panna Maria

vedla. A když se probudil, viděl, že jest v neznámé krajině, kde uprostřed lesíků a močálů se pásli čápi a jiné vodní ptactvo. Tu a tam bylo vidět také chaloupku. Vznikající vesnička prý se nazývala "Šášová" podle množství rákosí, jemuž se na Valašsku říká šáší. Rozradostněný rytíř z vděčnosti za záchránění učinil slib, že zde postaví kapličku a daruje do ní obraz Panny Marie té podoby, v jaké se mu v jeho nesnázi zjevila. Slibu svému dostal, postavil kapličku a v ní dal umístiti obraz Panny Marie s Ježíškem, jež spouští záchranou šňůru rytíři, který klečí u jejich nohou. V pozadí obrazu dal vymalovati lesnatou krajinu s čápy. K obrazu začaly prý potom také pouti.

Skoro shodnou pověst, jen zakončením se lišící, zaznamenal ve farní pamětní knize bývalý zdejší farář P. J. Odstrčil. Ten píše: *"Jistý moravský rytíř byl pohany pronásledován, bloudil v lese dlouho o hladě, prosil Pannu Marii, ta se mu zjevila se Synáčkem, kázala mu chopiti se pásy, která jej vyvede na bezpečné místo. Ptáci při tom zpívali a rytíř došel na místo, kde našel milostný obraz v trní. Tam dal vystavěti dřevěnou kapličku a obraz tam vystavil. Meziříčský děkan dal přenést tento obraz do farního kostela, odkudž však třikrát hned druhého dne na staré místo zmizel."*

Třetí znění zašovské pověsti jest zachyceno v sešitku, nadepsaném "Pověst a dějepis zázračného a poutního chrámu zašovského v korunní zemi Morava", jehož vydavatelem jest prý P. Spina, kdysi administrátor zašovský. Tam se líčí, jak na počátku války třicetileté jeden z vojáků po boji u Valašského Meziříčí, aby se zachránil, utekl do lesů a tam zabloudiv. Po dlouhém bloudění, jsa už unaven, usnul a ve snu spatřil Pannu Marii, jež mu podávala třapec na šňůře. Rytíř se jej uchopil a Panna Maria jej vyvedla z lesa. Z vděčnosti postavil prý rytíř na místě, kde se ráno probudil, kostel a do něho dal prý malovati obraz Panny Marie podle zjevení ve snu a sebe, klečícího u jejich nohou.

V podstatě se všechny tři pověsti shodují; jest však rozdíl v časovém umístění vypravovaného příběhu. Zatím co první dvě pověsti kladou děj do válek tatarských, pověst třetí mluví o vpádu Lisovčků na Moravu v r. 1620. Zdá se, že první dvě pověsti jsou staršího původu, neboť pověst, že původ milostného obrazu sahá až do vpádu tatarského, zachytil již ve své kronice bývalý zašovský rektor Jan Vranečka r. 1725 a podobně i farář Hohn r. 1808, o druhé však se dočítáme teprve v citovaném sešitku, jenž vyšel teprve r. 1863.

Nejnovější a od ostatních odlišné znění zašovské pověsti zachytil konečně známý moravský katolický básník Vlad. Šťastný a uveřejnil je v brněnském Obzoru, který býval přílohou Hlasu, 5. května 1884. V této pověsti není už rytíř záchráněn jen od bloudění v

hlubokých lesích, nýbrž dokonce i uzdraven Pannou Marií z ran, které utrpěl v boji s Turky. Z vděčnosti staví pro obraz Panny Marie, který našel ráno na dubě, pod nímž se probudil, krásný kostel a zřizuje i klášter, do něhož uvádí řád Panny Marie, jehož účelem jest vykupovati otroky ze zajetí tureckého. Pěkná báseň zaslouží otisknutí.

PÁS PANNY MARIE ZAŠOVSKÉ.

Pověst národní.

Vlad. Šťastný

Ztracena bitva; – do temného lesa
před Turky skryl se rytíř raněný;
pod stinným dubem beze síly klesá
a stírá z ran tok krve ruměnný.

Zaniká vřava tuhé pŕtky v dáli
a ryk a lomoz děsný utichá;
šfí se již noc, jak ty rány pálí
a krutou žízní jazyk vysychá.

Matičko, s Bohem! Nečekej mne z boje;
s Bohem, vy dálné kraje otcovské!
Smrt neb zajetí – toť jsou losy moje,
neuzřím vás už lesy zašovské.

Ó, Matko Boží, pomocnice věrná,
Tys mého žití spása jediná!
Hlava mu klesá, a již křídla černá
mrákota smrtná po něm rozpíná.

Viz, jaká sem to kráčí z lesů temna
královské paní v luny zásvitu?
Postava, tvář tak velebná i jemná
a zraky září jasem blankytu.

Modravý šat má dlouhým pasem spjatý
jakoby tkaný ze hvězd zářících;
rytíři dává konec pasu zlatý,
a milý úsměv plá jí po lících.

Uchopil vojín zlatého se pasu,
ó, jaký sladký, zázračný to sen!
Vanotem libým, za hvězdiček jasu,
cítí se v dálné kraje donesen.

A když se budí za bílého rána,
zašovský vidí kolem sebe les,
a v dubě nad ním chválí nebes Pána,
radostný šum a ptáčeků milý ples.

V zraněném těle cítí život nový,
radostným žasem až se zaleká;
kterak má Bohu děkovati slovy?
– Pozvedá zrak a na zem pokleká.

Na dubě však, hle, jaký zjev to kyne?
Marie Panny obraz tamo tkví:
Z tváře i zraků milý úsměv line,

a kolem boků zlatý pás se stkví.

„Toť milá paní královského rodu,
která mne vedla cestou zázračnou;
ó, díky, Matko, tvého za průvodu,
spasil jsem život, spasil volnost svou!“

Klášter a chrám ať toto místo zdobí!
Řád svaté Panny si je zasvětil,
a vězně padlé do Turecké zloby
prostit má otrockého zajetí.

A brzo skvělé báně krajem září,
Marie slávu zvony zvěstují,
ve službě její bratři Trinitáři,
o jaté bratry věrně pečují.

Zanikl klášter, avšak obraz svatý
v zašovském chrámě dosud bleskotá;
z poroby hříchu Mariin pás zlatý
vyvádí posud k branám života.

Těžko jest z rámce těchto pověstí vyloupnouti aspoň pravděpodobné historické jádro. Není proto divu, že už častokrát byly podnikány kroky po zjištění stáří obrazu metodou jinou, totiž ohledáním materiálu a způsobu malby a zjištěním totožnosti rytíře, zobrazeného na obraze. Veliké úsilí v tomto směru vyvinul už poč. stol. XVIII. rožnovský farář František Karel Wagner, veliký ctitel Panny Marie zašovské a zvelebitel zašovských poutí. Ten hledal nejdříve písemné záznamy o milostném obraze a když jich nenalezl, pozval r. 1710 do Zašové známého moravského dějepisce Jana Jiřího Středovského, faráře v Pavlovicích u Přerova, aby milostný obraz přehlédl a pronesl o něm svůj úsudek. Středovský pozvání přijal a při přehlížení obrazu zjistil, že rytíř, klečící u nohou Panny Marie, jest podle znaku člen šlechtické rodiny Korniců, z níž po matce pocházel bl. Jan Sarkander, na jehož životopise právě tehdy Středovský pracoval. O stáří obrazu se však blíže nevyjádřil.

Zprávu o návštěvě Středovského v Zašové zaznamenal místní kronikář Vranečka ve své kronice a jednak také zmiňuje se o ní sám Středovský v životopise bl. Jana Sarkandra, jež vydal r. 1712 pod názvem "Rubinus Moraviae" Tam píše: "V kostele vesnice Zašové, filiálce to kostela rožnovského, jest obraz nejbl. Panny Marie, chovající na rukou Ježíška, který od nepamětných dob slyne zázraky, jak dostatečně ukazují dary, zavěšené u Divotvůrkyně od různých lidí, i vyšších duchovních hodností a šlechticů. Nikdo však nemohl se dopídit jeho původu a neví, odkud jest, ačkoliv už častěji, jak dříve, tak i teď od nynějšího rožnovského pana faráře Františka Karla Wagnera, velmi horlivého šířitele úcty mariánské, bylo po tom pátráno."

Faráře Wagnera však tento odhad Středovského neuspokojil a snad přímo na jeho radu zavolal do Zašové malíře, aby mu prozkoumal blíže obraz a odhadl jeho stáří. Malíř – který to byl, není blíže známo

– po důkladném prozkoumání obrazu prohlásil, že podle způsobu malby může být obraz na 300 roků starý, čili že vznikl někdy kolem roku 1400. Jeho prohlášení zachytil ve své kronice Vranečka a jest jen litovati, že neznáme jeho jména; tím také nevíme, jak byl odborně pro podobný úkol kvalifikován. Dnes nemůžeme jeho výrok kontrolovat a ověřovat, neboť obraz byl během doby několikrát opravován a to dosti nešťastně, že jeho původní vzhled jest již úplně změněn.

Pokusy o zjištění stáří milostného obrazu konaly se i později, ale byly už méně seriosní než snahy Wagnerovy. Tak při opravě rámu našel prý jeden z trinitářů na samém okraji latinské písmeny MiiiIV, z čehož soudil, že obraz pochází až z r. 1002, čímž vznikla pověst, že obraz zašovský jest jeden z nejstarších mariánských obrazů moravských. Z větší části však za bernou minci bralo se podání, že obraz pochází z dob vpádu tatarského na Moravu roku 1241. Novější dějepisci Zašové, počítaje v to moravského místopisce dr. Řehoře Wolného, P. Edv. Domlulvila, P. Adolfa Bayera a zašovského faráře P. J. Odstrčila, otázku stáří obrazu neřeší a spokojují se s pouhým zjištěním, že obraz jest starobylý, pocházející ze středověku. Pokud pak se týká samotného Wolného, domníval se, že obraz jest malovaný na dřevě. Není však tomu tak, neboť obraz jest malován na plátně a potom teprve na dřevo přilepen, jak podle svědectví P. Josefa Arnošta, bývalého faráře zašovského a později děkana rožnovského, upozornil ve své brožurce P. Ad. Bayer.

Zůstává tedy dodnes otázka stáří milostného obrazu nerozřešena. Bylo by proto třeba, aby obraz byl ohledán odborníkem, jenž by mohl podle způsobu malby alespoň přibližně určití dobu, kdy asi byl obraz malován. Bylo by však třeba nejdříve odstraniti nános barev z pozdějších neodborných oprav, čímž by obraz zase po desíletích a snad i staletích dostal svůj původní vzhled, což by bylo velmi žádoucí. Rovněž žádoucí by bylo umístiti jej opět na hlavní oltář, neboť to je vlastně pravý milostný obraz.

POČÁTEK ZAŠOVSKÝCH POUTÍ.

Kdy se počaly poutí k milostnému obrazu, jest stejným, ne-li ještě větším problémem jako zjištění stáří obrazu. Pověst, zachycená již Vranečkou, klade původ poutí do doby brzy po vpádu Tatarů na Moravu r. 1241. Historických zpráv však o poutích nemáme až do druhé polovice století XVII. Vždyť nemáme před koncem stol. XVI. zpráv ani o zašovské faře, ačkoliv se zdá, že zde bývala fara už někdy ve stol. XIV. Ve válkách husitských snad zanikla a byla obnovena zase koncem stol. XVI., ale již jako fara protestantská. R. 1580 byl zdejší protestantský farář Kryštof Počanovský, pravděpodobně slezského nebo dokonce polského původu, svědkem na svatbě dcery protestantského faráře v Rožnově Barbory Řičanské. Tento Počanovský byl v Zašové ještě roku 1596 a ještě i roku 1602, kdy mu musel Matěj Drlík, sedlák z Hrubé Lhoty, odvésti půl vrtle žita a tolikéž i pšenice. R. 1611 vznikly mezi farníky zašovskými a střítežskými třenice o vydržování zašovského faráře. Pro "uvarování dalších nesnází" učinil mezi nimi narovnání tehdejší majitel panství meziříčsko-rožnovského Jetřich ze Žerotína v tom smyslu, že každý usedlý ve Stříteži má

na vydržování faráře zašovského přispívati ½ vrtle žita a ½ vrtle pšenice, kusem másla, 1 sýrem a 1 slepicí každoročně. O tomto narovnání byla sepsána listina, datovaná na svátek sv. Matouše, apoštola (21. září) 1611. O protestantském faráři v Zašové se dočítáme ještě k r. 1626, kdy jím byl jakýsi Jan. Častěji v gruntovních knihách při převodu majetku se dočítáme o odkazech na kostel. Přifařeny byly tehdy do Zašové: Střítež, Veselá, Hrubá Lhota, protože odtud byl farář zašovskému odváděn plat. Brzy po tomto roce však byl v důsledku císařských patentů protestantský kněz odtud vypuzen, avšak farníci ještě dlouho zůstali protestanty a odpírali poslušnost novému faráři.

V té době byl v Zašové kostelík, zasvěcený sv. Anně. Stával na malém hřbitově v sousedství dnešního kostela. Jeho obraz se zachoval na rytině, pocházející pravděpodobně z r. 1768. Rovněž se zachoval jeho stručný popis v t. zv. děkanských matrikách meziříčských z let 1672, 1690 a 1764. Podle těchto popisů byl tento kostelík prastarý, chatrný a nepřilíh velický. Měl dva oltáře, kazatelnu a j. potřeby. Na věžce visel menší zvonek z r. 1583. Na hlavním oltáři byl umístěn milostný obraz Panny Marie, u něhož byly z vděčnosti za vyslyšení prosby už r. 1672 zavěšeny různé předměty, jako na př. dvě stříbrné korunky, stříbrná tabulka na třech řetízích, zlatý řetízek, prsten a j.

Tyto votivní předměty jsou výmluvným svědectvím, že Zašová byla už v té době navštěvovaným poutním místem, jak se také ve zmíněné matrice výslovně poznamenává. A to je také nejstarší známá zpráva o zašovských poutích a pro tuto dobu jediná. Více se o nich ve století XVII. nedovídáme.

Avšak nedostatek zpráv o poutích ze starší doby není ještě důkazem, že by poutí do Zašové byly vznikly až někdy kolem r. 1672. Jsou jistě data staršího a není nic nemožného, že pocházejí už z doby před r. 1628, kdy byla Zašová vrácena pod duchovní správu kněží katolických, či dokonce už před r. 1580, kdy se po prvé setkáváme v Zašové s knězem protestantským.

Souvislý tok zpráv o poutích zašovských máme ve stol. XVIII., hlavně když se dostal do Zašové za rektora na školu, pro níž propůjčil rožnovský farář bývalou faru, zde už zmíněný Jan Bartoloměj Vranečka.

Vranečka byl rodákem krásenským a r. 1707 stal se rektorem zašovským, čili jak do své kroniky napsal, rektorem u Matičky Boží zašovské. Ten začal někdy kolem r. 1725 psáti pro své děti kroniku, v níž bedlivě zachycoval nejen všechno, co se týkalo jeho rodiny, ale také poutí zašovských. A tyto poutí staly se – jak budeme dále viděti jeho životní láskou a jejich povznesení jeho životním úkolem.

Ve své kronice zaznamenává Vranečka, že poutí zašovské jsou od starodávna, ale že největšího rozkvětu se dočkaly po r. 1715. Toho roku totiž zuřil v našich zemích mor, který si vyžádal velikých obětí. I Valašsko bylo tímto morem velmi postiženo. Kniha tkalců meziříčských poznamenává, že třebas v Meziříčí vymřely tehdy celé domy a mrtvé již ani nikdo nechťel

pochovávat, protože se lidé báli nákazy. Z toho důvodu nebyly ani bohoslužby v kostelech, nýbrž pod širým nebem, a to v Meziříčí na náměstí a v Krásné u hřbitova, aby se lidé jeden druhého nedotýkali a tak nepřenášeli nákazu. Město bylo od sv. Martina (11. listopadu) 1715 až do 15. ledna úplně uzavřeno, aby se nákaza nešířila. A podobně bylo i jinde. Řada vesnic v okolí Zašové udělala tehdy slib, že budou každoročně putovati do Zašové, budou-li od moru uchráněny. Z vděčnosti za vyslyšení prosby a záchránění před morem putovaly potom obce každoročně do Zašové, čímž byl položen základ rozkvětu poutí k Panně Marii zašovské, jež ve stol. XVIII. patřily mezi přední pouti moravské.

STAVBA NOVÉHO KOSTELA

Závadou rozkvětu zašovských poutí byl zašovský kostel. Jak již bylo řečeno, byl dřevěný a nepříliš veliký. Kromě toho jeho stavební stav byl již hodně chatrný. Bylo proto potřeba pro zdárný rozvoj poutí kostela nového, prostrannějšího.

Majitelem panství meziříčsko-rožnovského, k němuž od pradávna patřila i Zašová, byl počátkem stol. XVIII. hr. Karel Jindřich ze Žerotína, muž zbožný a uměnímilovný. Byl obrstem neyburského regimentu ve vojsku císařském. Ten, jak zaznamenává kronika Vranečkova, učinil v nějakém nebezpečí slib, že vystaví v Zašové nový kostel, bude-li jeho prosba vyslyšena. A skutečně neučinil slib nadarmo. Jeho prosba byla vyslyšena a z vděčnosti přistoupil r. 1714 k vyplnění svého slibu a začal stavbu nového kostela v Zašové.

Základní kámen k novostavbě kostela byl položen 14. srpna 1714 za obrovské účasti věřících. Bližších podrobností o této slavnosti se nedovídáme. Vranečka ve své kronice poznamenal jen tolik, že účast byla obrovská a základní kámen na stavenišťe že nesl on a jeho syn Baltazar, jenž později vstoupil do řádu trinitářů a působil i delší dobu v klášteře zašovském, kdež i zemřel.

Velkolepě pojatá stavba nového chrámu měla být hodna štědrosti a zámožnosti zakladatele a hodným stánkem milostného obrazu Panny Marie zašovské. Plány k ní ve slohu barokním zhotovil dnes neznámý architekt a kostel jest při svých 35 m délky, 17 m šířky a 16 m výšky největším kostelem v celém okolí. Prováděním stavby byl pověřen stavitelský mistr Jiří Kocurek z Kroměříže a vrchní dozor byl svěřen Václavu Rosenzweigovi, arendatoru panství meziříčského. Polírem byl Frant. Petr z Dřevohostic. Stavba pokračovala dosti pomalu, neboť vše bylo děláno z kamene, jenž byl brán z nově otevřeného lomu nad vesnicí, a protáhla se na několik roků, takže zakladatel se jejího dokončení ani nedočkal, poněvadž zemřel 27. února r. 1716. Nepomohly mu ani lázně v cizině, v nichž hledal na vojně ztracené zdraví.

Nedokončeného kostela ujal se po zakladateli jeho bratr a dědic František Ludvík ze Žerotína a ten stavbu také dokončil. Dne 2. srpna 1721 byla postavena bahná kostelní věžce, r. 1722 zakoupen zvon a 5. srpna 1723 postaven byl i hlavní oltář, jenž byl pracován na žerotínském panství Nemošlíně ve Slezsku. Potom

dodělávány byly ještě některé maličkosti, takže kostel byl připraven ke slavnostnímu posvěcení, jehož se mu dostalo 15. července 1725. Světitelem byl olomoucký kanovník a infulovaný probošt brněnský Jan Matěj z Thurnu a Vallesasina, známý moravský soudobý prelát. Při té příležitosti byl také slavnostně přenesen do nového kostela milostný obraz Panny Marie.

Slavnost posvěcení nového kostela a přenesení milostného obrazu popisuje ve své kronice několikrát již zmíněný zašovský rektor Vranečka. Na jednom místě jenom krátce, na jiném obšírně vypisuje "*slavnost zde v tem kútě nikdy nevidanou a neslýchanou*". Jeho zápis zaslouží, aby byl uveden v plném znění. "*Leta Páně 1725 dne 15. Juli (července), v kterýžto den právě se trefila neděle 8. po sv. Duchu, kostel nový zašovský jest posvěcený skrzevá vysoceurozeného dvojí cti hodného pána p. Joannesa Matěje hraběte z Thurnum, kanovníka olomouckého a probošta brněnského. Po svěcení pak tenž pan hrabě a probošt infulírovaný (s mitrou), vezmouce s sebou světské duchovenstvo, šel s nimi do starého kostelíčka pro svatý obraz zázračný blahoslavené Panny Marie, starodávný, přes množství let chovaný v tom dřevěném kostelíčku. A vezmouce s sebou tenž svatý obraz 6 osob, 4 páni faráři jej na nosítkách nesli a 2 kaplani po bocích jej zdržovali a já, ten čas rektor zašovský Joannes Vranečka, ze zadu jsem nejvíc zdržoval, až sme přes práh do nového kostela vstoupili. Tu pan hr. z Thurnu nařídil páním páterům ten svatý obraz odevdati. Oni jej přijali z rukou pánů farářů a přes kostel až na oltář nesli a tam uctivě postavili, kdežto mnohými zázraky se stkví. Kterí své útočiště k nejsvětější Rodičce Boží Panně Marii mají, která se ctí v tom svatém zázračném obraze od starodávna chováném v Zašovej.*" Jak zaznamenává na jiném místě, bylo v procesí na 2000 lidí a dokonce se střílelo "z kusu", t. j. z hmoždíře.

SNAHY PO ZŘÍZENÍ DUCHOVNÍ SPRÁVY.

Byla-li postavením nového kostela odstraněna jedna překážka úspěšného rozkvětu zašovských poutí, byla zde ještě jedna, stejně tíživá. V Zašové nebylo totiž kněze, či případně kněží, kteří by vykonávali pravidelné bohoslužby a pečovali o duchovní potřeby poutníků.

Jak jsme se již zmínili, byla v Zašové koncem stol. XVI. a poč. stol. XVII. fara protestantská. Někdy před r. 1628 byl protestantský duchovní odtud vypuzen a fara pro nedostatek kněží katolických podřízena faráři meziříčskému a po zřízení fary v Rožnově, r. 1666, faráři rožnovskému. Náboženský stav farnosti byl tehdy takový, že většina farníků byla ještě nekatolická a své mrtvé pochovávali bez kněze. Usilovné práci prvního rožnovského faráře Lattoma se však podařilo brzy skoro všechny nekatolíky obrátiti na katolickou víru, takže v seznamech nekatolíků z děkanství meziříčského z let devadesát stol. XVII. není již veden ani jeden nekatolík a všichni farníci přijali o velikonocích svátost oltářní. Rožnovský farář, jenž později dostal i kaplana, dojížděl do Zašové každou

pátou neděli a sloužil zde bohoslužby. Za to užíval farní pozemky – asi 10-12 měř., louky, na dva vozy sena, zahradu a dostával odtud desátek v másle, sýru, slepicích a ve dřevě. Farní budova, kterou kdysi obývali duchovní protestantští, byla ve stavu velmi sešlém a byla proto r. 1710 přestavěna. Farář ji propůjčil za obydlí školnímu rektorovi, jenž vedle vyučování zastával také službu varhaníka v Zašové, Veselé a snad i v Zubří.

Duchovní správa v Rožnově byla velmi nesnadná. Byla to jedna z největších farností moravských a obsahovala kromě celého dnešního soudního okresu rožnovského ještě Zašovou, Veselou a Karlovice. Neměla ovšem tolik obyvatel jako dnes, protože mnohé vesnice (na př. Karlovice, Bečvy) tehdy teprve vznikaly, ale veliká rozlehlost farnosti a těžko schůdné cesty činily z Rožnova nejnepohodlnější faru v olomoucké diecézi vůbec, zvláště uvážíme-li, že s počátku byl v Rožnově pouze farář a teprve později ještě jeden kaplan. Dnes působí v devíti farnostech, které z bývalé jediné fary byly zřízeny, 21 kněží. Žije v nich na 30.000 obyvatel. Podle odhadu měla tehdy rožnovská fara přes 12 tisíc farníků, usedlých ve 20 obcích, na rozloze asi 500 km².

Není divu, že za těchto poměrů nemohl rožnovský farář pečovat ještě i o rozkvět zašovských poutí. Snažil se sice, aby aspoň v mariánské svátky bylo postaráno o bohoslužby, ale soustavná péče o poutníky chyběla. Stávalo se často, že poutníci i ze vzdálených míst našli kostel – ne-li právě zavřený – tedy aspoň bez bohoslužeb.

Nad tímto nedostatkem, s nímž byly pouti zašovské odsouzeny k živoření, ne-li k úplnému zániku, často přemýšlel štedrý dobrodinec stavby zašovského kostela, hr. František Ludvík ze Žerotína, a hledal způsob, jímž by se tento nedostatek dal odstranit. Chtěl proto učiniti nadaci, z níž by byl v Zašové vydržován farář a dva kaplani, kteří by se jednak starali o řádnou a pravidelnou duchovní správu v Zašové a okolních vesnicích, jež měly býti od Rožnova odtrženy a přifařeny do Zašové a jednak také by posloužili svátostmi poutníkům. Jeho myšlenka se však neuskutečnila, neboť se našlo řešení lepší: hr. Žerotínovi bylo navrženo, aby v Zašové založil klášter a uvedl do něho trinitáře.

ZAŠOVÁ NABÍDNUTA TRINITAŘŮM.

Řád trinitářů či jak se úředně jmenoval Ordo excalceatorum SSS Trinitatis de redemptione captivorum, t. j. řád bosáků Nejsvětější Trojice na vykupování otroků, byl založen ve stol. XIII. za válek křižáckých od sv. Jana z Mathy a sv. Felixy z Valois a jeho účelem bylo vedle posvěcení členů vykupování křesťanských otroků ze zajetí nevěřících. Speciálně se jednalo ovšem o ty otroky, kteří při pouti do Jerusalema nebo při dobývání svatých míst z rukou nevěřících upadli do otroctví a ztratili svobodu. Řádovými stanovami byli trinitáři vázáni odváděti třetinu všech příjmů na vykupování otroků, i kdyby měli sami trpět bídu a hlad. Ba dokonce členové se slavnostně slibem zavazovali, že zůstanou v otroctví, aby místo nich byli propuštěni otroci, na jejichž vykoupení by právě nebylo peněz.

Je pochopitelné, že pro svůj bohumilý účel se trinitáři velmi rozšířili. V době největšího rozkvětu ve stol. XV. čítal řád na 800 klášterů a několik tisíc členů. A jeho činnost vykazuje rovněž úctyhodné výsledky. Za 500 roků bylo vykoupeno víc než 900.000 otroků a 7215 trinitářů zemřelo v otroctví jako náhrada za propuštěné otroky.

V českých zemích neměli trinitáři až do poč. XVIII. stol. žádného kláštera, ale neznámí zde úplně nebyli, neboť i zde podnikali sbírky na vykupování otroků a mnoho členů uherských klášterů, kde řád byl dosti početný, pocházelo i z našich zemí. Není proto divu, že tyto členové usilovali o pevné zakotvení trinitářů ve vlasti. Jejich dlouholeté přání splněno bylo konečně r. 1705 založením trinitářského kláštera v Praze na Slupech, odkudž byl r. 1707 přenesen ke kostelu sv. Trojice v ulici Spálené.

A stejně jako usilovali trinitáři z Čech o klášter v Čechách, snažili se zase členové z Moravy o založení kláštera na Moravě.

Nejvytrvalejším pracovníkem o uvedení trinitářů na Moravu byl řeholní bratr čili fráter Václav a sancto Antonio. Světským jménem nazýval se Václav Vranka a byl rodákem z Krásna nad Bečvou, kde jeho otec měl grunt. Narodil se 13. dubna 1676 a již v mládí zatoužil po životě řeholním. Vstoupil proto do kláštera trinitářů v Ilavě na Slovensku a 21. října 1695 byl oblečen v řeholní roucho. Po dvou letech byl přeložen do Bratislavy a r. 1699 opět do Ilavy, a když byl zřízen klášter v Praze, byl poslán i tam a zastával tam po dvacet roků úřad sběratele almužen na vykupování otroků. Na těchto svých pochůzkách získal si takovou popularitu, že byl všude rád viděn a podarován. To však přivedlo řadu podvodníků na myšlenku, aby se přestrojili a vydávali za trinitáře a tak oklamali lidi a získali štedré podpory. 23. března 1714 vystoupila proti těmto podvodníkům olomoucká konsistoř a nařídila, aby byli zatčeni a dodáni ramenem světským do Olomouce k potrestání. Jediný, kdo může jménem trinitářů sbírat almužny, že jest fráter Václav od sv. Antonína, jenž se může prokázati potřebným povolením ke sbírkám.

Vedle sbírání almužny na vykupování otroků sledoval fr. Václav při svých pochůzkách ještě jeden cíl. Někdy v r. 1697 přišel totiž na myšlenku, aby se přičiňoval o založení trinitářského kláštera na Moravě, pokud možno někde ve svém rodném kraji.

A tuto svoji myšlenku nepustil, dokud ji neviděl uskutečněnu. A musíme se obdivovat jeho vytrvalosti a důvěře v Boha, s níž šel přes všechny překážky a obtíže za vytčeným cílem.

Jeden z prvních mužů, které získal pro myšlenku založení trinitářského kláštera někde na Valašsku, byl Rudolf Magnus, svobodný pán Podstatský z Prusinovic, dědičný pán na Lešné a Hustopečích, feudální pán na biskupském statku Staré Vsi u Ostravy, rada olomouckého biskupa a přisedící manského soudu v Kroměříži. Pan Podstatský byl již dávno přítelem trinitářů a často je na jejich pochůzkách ve svém

zámečku lešenském hostíval. Jej navštívil fr. Václav s P. Františkem z Kříže r. 1704 a navázali s ním jednání, zda by bylo nějakým způsobem možno usadit trinitáře v tomto koutě Moravy. Zbožný pán ujal se této myšlenky s velikou horlivostí a hned zahájil jednání s meziříčským děkanem Helmesinym, aby trinitářům byl předán hřbitovní kostel sv. Trojice na předměstí meziříčském. Děkan tuto myšlenku uvítal rád a byl ochoten žádosti vyhověti. Byla tedy již naděje na šťastný výsledek, zvláště když se podařilo najít dobrodince, který chtěl trinitářům darovati dvůr se zahradou v blízkosti kostela sv. Trojice, na klášter. Byl to meziříčský měšťan a bývalý sekretář pana Podstatského František Březovský. Další jednání se však protáhlo, protože kromě pana Podstatského, který chtěl věnovati obnos 2.000 zl., nebylo dobrodinců, kteří by přispěli zbývající sumou. Ale i tato potíž by se byla v krátké době odstranila, protože fr. Václav podnikl úspěšnou akci na získání dalších dobrodinců a v Meziříčí by snad přece bylo došlo k založení trinitářského kláštera, který by byl nejstarším trinitářským klášterem v zemích bývalé koruny české, kdyby vzpoura Rakoczyho, která už od r. 1703 trvala v Uhrách, nebyla zasáhla i na Valašsko. R. 1707 přepadli vzbouřenci vesnici velikou Bečvu u Rožnova, r. 1708 Vsetín a Hovězí a pak až do roku 1713 častěji navštěvovali panství rožnovské i meziříčské a důkladně je vyplnili, takže založení kláštera v Meziříčí bylo zatím odsunuto, zvláště když r. 1705 byl založen klášter pražský. Později však už jednání o založení kláštera v Meziříčí obnoveno nebylo, pravděpodobně proto, že pan Březovský změnil svůj úmysl.

Avšak první nezdar nezklamal a neodradil fr. Václava od jeho předsevzetí založiti na Moravě klášter. Když se ukázalo, že jednání v Meziříčí nepovede k cíli, začal vyjednávat se zámožnými bratry Janem a Amandem Petřvaldským, pány na Buchlově a Střílkách, o založení trinitářského kláštera při kostele sv. Barbory na kopci Modla proti hradu Buchlovu, kde si páni Petřvaldští vybudovali svou rodinnou hrobku. Po založení tohoto kláštera získal opět několik významných dobrodinců, mezi jiným děkana brodského Trchalíka, děkana vyškovského Neubauera, pana Jana Václava Přepiského z Rychnburka a j. Pominouce ostatní dobrodince, nutno je zmíniti se poněkud aspoň o panu Přepiském a jeho lásce k trinitářům. Ten koupil se svou manželkou Teresíí, rozenou hr. Sponarovou z Blisdorfu, panství dobroměřické a chtěli zde pozvednouti náboženský život založením nějakého náboženského bratrstva. Právě v té době k němu přišel na sbírku fr. Václav ještě s jedním trinitářem a výsledek návštěvy byla žádost pana Přepiského o založení bratrstva trinitářského při farním kostele v Dobroměřicích, jež také bylo počátkem roku 1707 založeno, a slib, že přispěje na založení kláštera na Buchlově obnosem 2.000 zl. Slibu svého však splniti nemohl, protože jednání o založení kláštera na Modle se nejdříve protáhlo a potom i bezúspěšně skončilo. Pan Přepiský však slibu svého neodvolal a později jej také, jak budeme viděti, splnil. Rovněž štědře podporoval dobroměřické bratrstvo, jež do roku 1710 mělo již na 1700 členů, z toho 9 členů rodiny Přepiských, 2 hrabata,

4 barony, 23 svobodné pány, 28 osob duchovních a 1636 osob poddaných.

Zatím byl však už fr. Václav od řádových představených přeložen do Prahy jako znalý jazyka českého a tam působil po dvacet let jako sběratel almužen, nepouštěje svého plánu nikterak se zřetele. Ba pracoval ještě horlivěji na jeho uskutečnění, zvláště od r. 1707, kdy se se svým plánem, založení kláštera trinitářů někde v rodném kraji, svěřil svému mladšímu bratru Janovi, jenž se právě tehdy stal zašovským rektorem čili "rektorem u Maticky Boží zázračné", jak napsal do své kroniky. Ten mu navrhl, že místem, kde by byl klášter založen, by mohla býti právě Zašová u Valašského Meziříčí. To bylo už někdy kolem r. 1707. A od té chvíle začali oba neumdlévající práci.

Kroky, které oba bratři podnikli, vylučuje Jan Vranečka v několikráte již zmíněné kronice. Jeho slova svědčí nejen o veliké vytrvalosti, ale také o velkém nadšení pro uskutečnění bohumilé myšlenky. Nelekal se žádných obtíží a výloh, znal dlouhé cesty, psal dopisy, ba byl ochoten v zájmu budoucího kláštera obětovati i své rektorské místo, jen aby viděl svůj životní plán uskutečněn. Bude proto jen nepatrným uznáním jeho práce, když uvedeme příslušný úryvek jeho zajímavé kroniky.

"Pro budoucí památku", píše, "toto zanechávám svým dítkám, já Jan Vranečka, rektor zašovský, však ne pro žádnou chválu, jakou sem práci konal, pro čest a zvelebení Rodičky Boží Panny Marie, která se ctí od starodávna v Zašovej v zázračném obrazi svatém a to s mojim bratrem Venclm, který je řeholníkem v řádu sv. Trojice, který ten čas byl v Praze v klášteře 18 let a tak sme spolu oba bratři o to se s nejmožnější starostí starali, kterak bysme v lepší spůsob (způsob) služby Boží rozmnožili, poněvadž předešle od p. farářů rožnovských jen za měsíc jednic mše svatá se sloužila a na každý svátek zasvěcený Panny Marie lid mnohý přicházel z daleka a neměli kněze nikdy a to obzvlášť od toho času, jak byl přímorok (mor) 1715 nejprv v Praze a potom se taky dostalo do Moravy do mnohých míst, ale ne všudy a tak se mnozí zaslíbili k nám do Zašovej putovat a pravili, že uznali platnou pomoc, že byli zachováni od toho nakažení. A tak já od tej chvíle nejvíce sem začal s mým panem bratrem napřed jmenovaným se radit, jak by se to mohlo stat, aby oni řeholníci se k nám dostali, kteří jsou tenkrát v Praze byli a můj pan bratr fráter Vencl potroše (pomalu) shledával dobrodince, co by jich fundýrovali, až jich shledal, totiž J. M. pana Přepiského, pána na Zelátovicích a J. M. pána lešenského Rudolfa Podstatského a vyškovského pana děkana Vencla Neupauera a brodského pana děkana Joannesa Trchalíka a J. M. hraběte zdejšího panství Františka Ludvíka Žerotína a ulerstorfského J. M. pana hraběte Žerotína a starojičinského J. M. pána Zeniho de Ceno.

A tak sme my spolu bratři vlastní, napřed jmenovaní na 18 let o to mezi sebou se radili a jeden k druhému sobě psávali, jak by se to mohlo stat, třebaš někdy každý týden psaní mě psal a platil sem počtu, co vyšlo peněz za 18 let! A při tom co více: já sem mnohdykrát

šel sám s psaním do Holomouce, dyž sem ho nesměl dát poslovi, že by se někde ztratilo, dyž nekdy moc na tom záleželo. A co sem se já nachodil k těm mnohým fundatorům, když mně pan bratr fráter Vencl psával z Prahy v tajnosti. Co sem zmeškal, co sem při tom chození utratil, co sem od p. faráře ošklivostí podstoupil, že juž nekolikrát mne ze služby chtěl vystrčit, ale že měl ohled na vrchnost, že sem sám byl poddaný, tak nesměl. A mně samému se trefovaly dvě dost dobré služby, co mně sami jich obětovali – já sem jich nežádal – v Týnci blíž Olomouce a p. farář sám mi přednášel, jestli chcu, že mne přijme za rektora a Hustopečané mne taky žádali a já sem nechtěl pro ten klášter těch služeb přijat, domnívaje se, že mi bude od nich dobře. Já sem opustil všecku práci, aby mně byla milejší pro ňu a jim sem sloužil."

Jaké nadšení pro věc vane z těchto slov prostého venkovského rektora! Kolik překážek přemohla

svorná a obětavá práce dvou bratří, kteří až dosud v dějinách zašovského kláštera byli úplně zapomenuti a teprve tato práce budí jejich památku. A ještě více musíme obdivovati jejich vytrvalost, když sledujeme přípravy k založení zašovského kláštera v dalších Letech, o nichž se kronika zmiňuje už jenom letmo. Byl-li pro své zásluhy o založení kláštera vzpomínán denně při mši sv. v zašovském klášteře hrabě Žerotín a pan Podstatský, plně si téhož zasloužili i tito dva, bez nichž by nikdy v Zašově kláštera nebylo.

Pro myšlenku založení kláštera trinitářů v Zašově získal fr. Václav zase nejprve p. Podstatského, který se za tuto myšlenku postavil celou svojí váhou. Nejen, že slíbil, že věnuje slíbených 2.000 zl., nabídl se, že celou věc projedná s hr. Žerotínem, jehož byl dobrým přítelem. A tento svůj slib také splnil. Bylo to už někdy v době, kdy se stavba zašovského kostela blížila ke konci, když při návštěvě v meziříčském zámku vyložil mu meziříčský hrabě plán, že pro pohodlí poutníků hodlá v Zašově zřídit faru s farářem a dvěma kaplany, kteří by posloužili poutníkům svátostmi a obstarávali duchovní správu Zašově a okolních vesnic. Jeho nadšení pro rozkvět poutí využil pan Podstatský ve prospěch trinitářů. Poradil mu, že pro rozkvět poutí bylo mnohem výhodnější zřízení kláštera než fary. Řeholníci by mohli vypomáhat v duchovní správě, ale se vším úsilím mohli by se věnovat zvelebování poutí a posluhování poutníkům. Kromě toho by mohli býti užiteční i v misiích v okolí, jichž jest velmi zapotřebí, a byli by jakousi zásobárnou kněží pro čas potřeby, neboť v kraji jest velmi málo kněží. Při tom vedení duchovní správy by se mohlo ponechat i nadále faráři rožnovskému, jemuž by tím způsobem přibyla veliká pomoc pro práci v tak rozsáhlé farnosti.

Hraběti se tento plán velmi zalíbil, ale narazil u něho na potíže finanční. Stavbou kostela se úplně vyčerpal, takže by se bez ohrožení svého majetku nemohl dáti do založení a udržování kláštera. Pohotový pan Podstatský však tuto námitku ihned vyvrátil poukazem, že trinitáři, které pro budoucí klášter navrhuje, jsou velmi nenároční a spokojí se i se skrovným živobytím. A hned také vytáhl připravený náčrtek fundace pro čtyři řeholníky v naturáliích, které by budoucímu klášteru dávalo panství

meziříčské, aniž by to hraběte stálo nějaké peníze hotové. Kdyby však císař nepovolil klášter o méně než třinácti řeholnicích, jak žádá řehole trinitářská, sám chce věnovati na udržování jednoho řeholníka kapitál 2.000 zl. a trinitáři sami že mezi svými moravskými příznivci najdou dobrodince další, kteří by věnovali nutný kapitál na udržování ostatních řeholníků.

Výsledek rozmluvy byl pro trinitáře příznivý. Když pan Podstatský odjížděl domů, odnášel si slib hraběte, že Zašovou nabídne trinitářům a z panství meziříčského že vykáže naturální deputát pro čtyři řeholníky. Kromě toho byl ochoten dáti trinitářům zahradu vedle kostela, kde by si mohli postaviti svým nákladem klášter, na nějž věnuje potřebný materiál. Zároveň jej požádal, aby vyjednával s trinitáři, byli-li by ochotni za těchto podmínek se v Zašově usaditi.

V tomto smyslu jednal potom pan Podstatský s trinitáři, kteří s radostí k podmínkám hraběte Žerotína přivolili. Hned také byl jmenován plnomocný zástupce, který by s hrabětem všechno potřebné dojednal. Byl jím jmenován minister pražského kláštera P. Michal od Nanebevzetí, a k ruce mu přidělen fr. Václav, jemuž mělo býti konečně po tolika letech dopřáno viděti své životní dílo dospívati k šťastnému dokončení.

Doprovázení panem Podstatským, navštívili oba řeholníci hraběte Žerotína, aby s ním dojednali stylizaci fundační listiny, která by vyměřovala vzájemné povinnosti a práva mezi budoucím klášterem a jeho zakladatelem. Jednání prošlo rychle a hladce, neboť pan Podstatský vše už předem projednal.

A tak byla 22. října 1722 sepsána a oběma stranami podepsána zakládající listina, jež se vedle povolení císařského stala nejdůležitějším dokumentem zašovského kláštera. Jí se hrabě Žerotín zavazuje, že řádu sv. Trojice na vykupování otroků "z úcty a zbožnosti k Nejsvětější Trojici a lásky k Panně Marii a k rozšíření úcty ke sv. Trojici a Bohorodičce, pro spasení všech křesťanů a na podporu zajatých křesťanů" předá, postoupí a odevzdá dosud nedokončený kostel v Zašově, "kde se uctívá obraz nejbl. Panny Marie a milostiplné Matky, zázraky slynoucí", zároveň s dostačujícím pozemkem pro zřízení kláštera a zahrady. A zároveň slibuje, že dokončí vlastním nákladem rozestavěný kostel a oltáře, daruje všecken potřebný materiál na stavbu kláštera pro třináct řeholníků a že z panství rožnovského bude budoucímu klášteru odváděn roční deputát dvacet měřic žita, šedesát měřic rži, dvanáct měřic luštěnin, čtyři centy ryb, dva centy másla, čtyřicet beček piva, dvě stě sáhů dříví, jakož i volný rybolov v potůčku, který Zašovou protéká. Až do vybudování kláštera mohou řeholníci prozatím bydleti v panském domě nedaleko kostela. Jenom že žádá, prosí a zapřisahá, aby Otcové řádu Nejsvětější Trojice na vykupování otroků byli na Moravu uvedeni.

Fundační listina stanoví však také povinnosti budoucího kláštera vůči zakladateli. P. Michal jménem řádu a budoucího kláštera vděčně přijal žerotínskou fundaci a zařadil zakladatele, jeho manželku a jejich budoucí potomky mezi patrony a dobrodince řádu a tím

jim dal právo na všechny výsady, práva a milosti, jež byly řádem uděleny zakladatelům. Speciálně však zavázal budoucí klášter sloužiti denně za zakladatele jednu mši sv., každoročně jednu za Karla Jindřicha, zakladatele kostela zašovského, po smrti zakladatelů kláštera výroční requiem za spásu duší jejich a na titulární svátek zašovského kostela Navštívení Panny Marie zpívanou mši sv. za účasti všech řeholníků. Konečně má klášter poříditi do sakristie desku s nápisem, aby všichni kněží udělali za zakladatele memento.

Oboustranným podpisem fundáční listina podepsána a tak navždy potvrzena.

V příštích dnech a týdnech sepsány byly potom ještě fundáční listiny s ostatními dobrodinci kláštera, totiž panem Antonínem Zenem, rytířem z Dannhausen na Starém Jičíně, jež listinou ze 7. listopadu 1722 věnoval fundaci 2.000 zl. na vydržování jednoho kněze, 9. listopadu darovali manželé Oriesovi z Val. Meziříčí zahradu "Na hrádkách" v Krhové, 10. listopadu uherskobrodský děkan Jan Trchalík vinici novohorskou v Lipově na panství strážnickém, 19. listopadu Jan Václav Přepiský z Richenburka 2.000 zl. Kromě toho za určitých podmínek daroval na zřízení kláštera vyškovský děkan Jan Václav Neubauer 1.500 zl. a hr. Jan ze Žerotína na Nemozlíně 2.000 zl a konečně i pan Podstatský 2.000 zl., váznoucích až do úplného zaplacení na statku lešenském, takže fundáční listina vzrostla na 11.500 zl., z nichž šlo 690 zl. ročních úroků. Málo, ale pro trinitáře dosti, aby mohli začítí jednání s úřady o povolení kláštera.

UVEDENÍ TRINITÁŘŮ DO ZAŠOVÉ.

Zdalo se, že nyní bude již klášter brzy založen. A přece uplynula ještě celá tři léta, plná úporné námahy, než mohli trinitáři začítí s budováním kláštera. Příčinou toho byly nesnáze, jež státní úřady kupily v cestu žádanému císařskému souhlasu k založení nového kláštera. A několikrát se už zdálo, že i neúnavný P. Michal, jež byl pověřen vším jednáním, dá se skoro nepřekonatelnými překážkami odraditi a od plánu ustoupí. Vždycky však jako nejvytrvalejší a nejuvěřnější pracovník zůstal fr. Václav a rektor Vranečka, kteří od svého záměru neupustili a pracovali usilovně dále, i když už se ostatní vzdali vši naděje.

Jednání s církevními úřady bylo velmi snadné. P. Michal podal olomouckému kardinálovi Schrattenbachovi žádost, v níž vyložil, že klášter nebude nikomu na škodu, ba naopak všem – kněžím i nekněžím – i celému Valašsku k užítku duchovnímu i hmotnému. Zvláště velikou výhodu bude míti ze zřízení kláštera farář rožnovský, který nemůže bohoslužby v Zašové vykonávat a poutníci museli často odejíti bez svátostí a bohoslužeb. A stejně bude klášter pracovati i na misiích, neboť v okolí Zašové jest sice žeň mnohá, ale dělníků málo. Katolíci jsou tam totiž ještě smíšeni s nekatolíky a kromě toho jsou v pravdách náboženských jenom málo vzdělaní, takže jest u nich veliké nebezpečí, že budou od pravé víry svedeni, zatím co by si bylo přáti, aby nekatolíci byli obrázeni na pravou víru. Řád trinitářů má

sice jako prvotný účel vykupování otroků, ale vedle toho má také za povinnost poučovati nevědomé a obracet nevěřící. Vždyť za tím účelem založil papež Klement XI. († 1721) papežskou kolej pro vzdělání kněží trinitářských ze všech národů, kteří jsou potom posíláni jako misionáři tam, kde jest jich potřeba. Bude-li tedy klášter v Zašové založen, budou jeho řeholníci v duchu Církve i nařízení císaře pomáhati kněžím světským utvrzovati slabé ve víře a obracet nevěřící na pravou víru. A že by snad byli trinitáři na újmu některým stávajícím již klášterům řádů žebrových, nemusejí býti obavy, neboť trinitáři zašovští nebudou chodit po žebrotě, neboť hrabě Žerotín a ostatní dobrodinci budoucího kláštera se postarali o postačující výživu pro třináct řeholníků, kolik pro každý klášter vyžaduje řehole trinitářská. Z těch důvodů že prosí, aby biskup dal své milostné svolení k založení kláštera zašovského. A ten je dal ihned a rád, ačkoliv se o něm proslýchalo, že nepřeje řeholníkům. A přidal i své biskupské požehnání, aby se podařilo i jednání u úřadů státních. Než právě v tomto povolení úřadů státních tkvěly potíže, jež tak vážně ohrozily založení kláštera, že jen nesmírné vytrvalosti trinitářů se konečně podařilo překonati i tyto překážky.

Vlastní příčinou potíží o císařovo svolení k založení kláštera byl patent, který byl na naléhání předsedy české zemské kanceláře vydán. Jím se zakazovalo zakládati v zemích koruny české kláštery kterékoliv řehole žebrové, mezi něž patřili i trinitáři. Proto když podal P. Michal žádost, byla s poukazem na patent zamítnuta hned v zemské kanceláři a císaři nebyla ani předložena. Nestačily důvody, které P. Michal v žádosti uváděl, že totiž v hornaté krajině okolo Zašové jest velký nedostatek duchovenstva světského a že by tam proto byl na místě klášter, a to už i z toho důvodu, že v celém kraji jest mnoho nekatolíků, kteří zůstávají zatvrzele v bludu, a není kněží, kteří by je poučili, zatím co na druhé straně jsou velmi blízko hranice uherské a těšínské, odkud mohou snad tajně docházet sem nekatolíci kazatelé a je v jejich odporu proti Církvi utvrzovat. Kancelář odpověděla, že poslední důvody uznává, ale přes to že nemůže dáti dobrozdání k založení kláštera, neboť je zde patent. A pokud se týká nedostatku kněží na Valašsku, že bude jednáno s biskupem olomouckým v tom smyslu, aby se snažil pohnouti fundátory kláštera k tomu, aby své dary věnovali na zřízení fary v Zašové, čímž by byl nedostatek kněží aspoň z části zmírněn. A tím byla žádost trinitářů vyřízena.

Trinitáři se však nedali prvním neúspěchem zastrašiti. Vždyť jich už tolik prožili, a podali si proto po krátkém čase novou žádost. Bylo to r. 1723, kdy se císař rozhodl, že se dá korunovati na krále českého. V Praze byly při té příležitosti konány velkolepé slavnosti, jež císaře milostivě naladily. Toho použil P. Michal a doručil prostřednictvím vrchního dvorního maršálka císařovně prosbu, aby se u císaře přimluvila o milostivě svolení k založení kláštera v Zašové. Císařovnu mile dojala pozornost trinitářů, kteří ji předložili žádost, psanou jejím mateřským jazykem španělštinou,

přimluvila se u císaře, ale výsledek byl, že 13. září 1723 bylo trinitářům nařízeno ve věci zřízení kláštera zašovského "perpetuum silentium" – věčné mlčení. Okolí císařovo zřejmě trinitářům nepřálo.

Avšak ani po tomto druhém nezdaru se trinitáři nedali odradit od svého záměru. P. Michal se rozhodl navštívit císaře osobně a prosit o svolení k založení kláštera v Zašově. Zažádal proto o audienci a ta mu také byla povolena. Přednesl císaři žádost a žádal ho, aby připustil ke slyšení olomouckého kanovníka hr. Thurna, který mohl dáti císaři nejlepší dobrozdání, je-li žádost o založení zašovského kláštera opodstatněna či ne. Císař dal svolení a pozval si hraběte Thurna na příští den.

Hrabě Jan z Thurnu, kanovník olomoucký a infulovaný probošt brněnský, byla osobnost v těch dobách nad jiné významná. Horlil o čest a slávu Boží a nescházel v žádném dobrém podniku, kde šlo o rozkvět Církve. Zvláště velikých zásluh si získal o moravská poutní místa, jejichž byl horlivým navštěvovatelem a propagátorem. Zašovská pamětní kniha klášterní píše o něm, že byl "pán zbožností a ušlechtilostí světoznámý a v pracích duchovních na vinici Páně dělník neúnavný, kterému – ačkoliv byl kanovníkem a infulovaným proboštem bylo největší radostí naplňovati kostely kázáními, zdobiti je slavnostními bohoslužbami v mitře a zasvěcovati je Bohu, vězně k smrti odsouzené vysvobozovati a každoročně pěšky putovati do Mariacell." Později jej vídáme v Zašově při všech slavnostních příležitostech, ať už je to svěcení kostela nebo kladení základního kamene pro nový klášter, či jiná příležitost. A tohoto muže označil P. Michal jako informátora císaři, neboť věděl, že jest právě ve Vídni a že bude plánu trinitářskému nakloněn.

Zárok hraběte Thurna byl úspěšný. Nedlouho po té císař založení kláštera zašovského – ovšem za určitých podmínek – povolil. 24. listopadu 1724 dal o svém svolení sepsat také listinu, jež se stala nejdůležitější listinou kláštera zašovského, neboť podle ní mohl být klášter založen. Listina byla vložena i do zemských desek a tím založení kláštera dáno na zákonitý podklad.

Důležitá listina pro klášter v překladu zní:

"My, Karel VI., z Boží milosti atd., vyznáváme veřejně tímto listem a známo činíme přede všemi, že nás pokorně prosil P. Michael od Nanebevzetí Panny Marie, generální prokurátor řádu bosáků Nejsvětější Trojice na vykupování otroků, jménem celého řádu, abychom dali svůj nejvyšší souhlas, aby jmenovaný řád mohl zříditi k rozmnožení cti a slávy Boží a lásky k bližnímu klášter v našem dědičném markrabství moravském v Zašově na svobodném vrchnostenském panství žerotínském Rožnově a uvésti tam třináct řádových členů. K tomu cíli tamější gruntovní vrchnost, náš věrný milý František Ludvík, svobodný pán ze Žerotína, zavázal se jmenovanému řádu nejen vlastním nákladem dokončiti stavbu kostela a oltářů, věnovati potřebné místo na stavbu kláštera a zahradu, jakož i darovati potřebný materiál, nýbrž i poskytnouti až do dokončení stavby kláštera pro obývání duchovních zděný příbytek ve dvoře, který jest nedaleko kostela, a pro jejich výživu dávat ročně dvacet měřic žita, šedesát měřic rži, dvanáct měřic luštěnin, čtyři centy

ryb, dva centy másla, čtyřicet beček piva, dvě stě sáhů dřeva a pustiti na svobodno celý rybolov v potoku, který teče kolem kláštera, až po Bečvu."

Kromě toho někteří dobrodinci zavázali se přispěti klášteru na penězích, a to:

Rudolf Magnus Podstatský svobodný pán z Prusinovic..... 2.000 zl.
Jan Ludvík hrabě z Žerotína..... 2.000 zl.
Antonín Zeno z Dannhausen..... 2.000 zl.
Jan Václav Přepiský z Richenburka se svou manželkou2.000 zl.
Václav Alexius Neubauer..... 1.500 zl.
Tedy dohromady..... 9.500 zl.

Dále farář a děkan v Uh. Brodě Jan Trchalík zavázal se postoupiti jim svou vinici na panství strážnickém v Lipově, zvanou novohorní, nebo v její ceně peníze a manželé Jan Arnošt a Alžběta Oriesovi z Val. Meziříčí svou zahradu v Krhové "Na hrádkách".

Ježto pak přihlížíme k tomu, že to bude k rozmnožení úcty Boží a zvláště, že založení kláštera v takové blízkosti uherských hranic v kraji, vydaném všelijakým kacírským nájezdům a svodům, velmi mnoho přispěje k duchovnímu blahu obyvatel zašovského okolí, jakož i k tomu, že Otcové trinitáři se zvláštním reversem zavázali, že se zdrží všelikých sbírek a nebudou nijak veřejnosti na obtíž, shora zmíněnou poníženou žádost jsme vyjíměčně splnili s výhradou, že nebudou dotčena práva biskupa, pokud se týká duchovní stránky, a tímto milostivě dovolujeme, aby zmíněný řád trinitářů mohl založiti na žerotínském panství rožnovském v Zašově v našem dědičném markrabství moravském klášter a do něho uvésti a v něm usaditi třináct řádových bratří. Současně také potvrzujeme všechna shora uvedená nadání jak v polnostech, tak i v kapitálech a dovolujeme, aby již vyhotovené fundační nebo darovací listiny, nebo které teprve budou sepsány, byly k větší bezpečnosti a stálému zachování fundací vtaženy do zemských desek našeho dědičného markrabství moravského.

Proti tomu však stanovíme, jak se i trinitáři reversem zavázali:

za první: že vzpomenuť řád nikdy nepřekročí počet třinácti bratří, který jest pro Zašovou povolen; za druhé: že se zdrží veškerých sbírek v zemi; za třetí: že v klášteře zašovském budou z větší části usazeni kněží, kteří znají dostatečně jazyk moravský a budou proto schopni vyučovati lid katechismu a základním pravdám náboženským a vypomáhati v tamějších farnostech. To přikazujeme všem našim úřadům a každému zvláště, všem obyvatelům a poddaným, urozeným i neurozeným, kteří zastávají úřad i bez něho v celém našem dědičném markrabství moravském a zvláště pak našemu královskému tribunálu moravskému, aby nad tímto klášterem, který má býti na naše milostivé povolení zřízen a nad schválením a potvrzením darů, z nichž bude klášter udržován, drželi ochrannou ruku a sice podle podmínek a výhrad v tomto dekretu obsažených, aby nikdo nic nepodnikl proti němu, aby jej nestihl náš těžký trest a naše nemilost. Na dotvrzení toho vydán

jest tento list a opatřen naší větší pečeti, jenž jest dán v našem městě Vídni 24. listopadu léta po milostiplném narození našeho milého Pána a Spasitele Ježíše Krista 1724, roku čtrnáctého našeho panování jako císaře římského, dvacátého druhého léta panování jako krále španělského a rovněž čtrnáctého léta panování jako krále uherského a českého."

Karel.

Zajímavá jest poslední podmínka císařova listu, totiž, že v klášteře zašovském mají býti usazeni kněží, znalí jazyka moravského, aby mohli vyučovati lid. Tato podmínka jest pro tu dobu příznačná, neboť ukazuje snahy – vycházely především z české kanceláře – aby kláštery byly osazeny lidmi znalými domácího jazyka a tak mohly konati poslání, které se od nich očekávalo. Tato podmínka se brzy projevila také v našich klášterech, kde vznikalo živelné hnutí vlastenecké, které mnoho prospělo k národnímu probuzení našeho lidu.

Současně s povolením vydán byl i intimát královskému tribunálu moravskému, jímž se nařizuje, aby císařské povolení o zřízení kláštera i se všemi podmínkami a klausulemi bylo zaneseno do zemských desek moravských a krajskému úřadu v Hranicích bylo uloženo, aby dohlížel, aby trinitáři nekonali sbírek po kraji a fundace jejich aby byla zachována. Revers, jímž se trinitáři zavazují k plnění uložených podmínek, má býti uložen v zemských deskách.

Radost, kterou způsobil dekret v klášterech trinitářských a hlavně v srdcích hlavních pracovníků na tomto plánu, neznala mezí. Ještě po několika letech, když P. Michal psal nebo diktoval zašovskou klášterní kroniku, nemohl ani najíti dosti slov, aby tento okamžik dosti oslavil. *"Konečně po tolika pracných pokusech",* píše, *"když ustoupila Skyla a Charybda, po přemožení zástupu různých nepřátel, ba dokonce i samých sil podzemských, a při protivném větru naše příd' dosáhla vytouženého přístavu moravského. A byt' byla zmítána Eurem a Boreem, ba i přes skaliska a vlny hnána, přece zůstala stále neúnavná, nepolekaná a nezlomená, projíždějíc ohněm i vodou, až nyní přišla do míst klidu a odpočinku. Ba prošla dokonce i samým mořem Rudým suchou nohou a potopila jediným kynem nepřátelské šíky faraonovy, které ji pronásledovaly, dosahujíc tak odměny blaženosti nebeské."*

Skoro se nám zdá, jako bychom tu slyšeli povzdech římského básníka Verailia, který po vypočítání všech nehod, které se stavěly v cestu založení města Říma, přidává: *"Tantae molis erat Romanam condere urbem – s takovými potížemi bylo založeno město Řím."*

A podobná slova píše i rektor Vranečka ve své kronice: *"Přes 18 let litanie za ně každou sobotu jsem vykonával a dyž již náležitou správu měli...tu sem třikrát za den do kostela šel modlení bud' litanie, neb růženc za ně se modlit, poněvadž jich byli odstrčili, že naději ani neměli více se do Zašovej hlásit."*

Zbývalo tedy nyní dojednati už jenom modalitu založení kláštera s olomouckým biskupem jako ordinářem, do jehož práv císař nechtěl – jak je výslovně

v listě uvedeno – naprosto zasahovati. Biskup dal příkaz konsistoři, aby co nejdříve sestavila komisi, jež měla sjednati mezi trinitáři a rožnovským farářem přátelskou dohodu, podle níž by se upravil poměr mezi klášteřem a farářem, jemuž měla Zašová zůstat i nadále přifařena. Do komise byl jmenován hrabě Thurn a děkan ze Slavonína, kteří 24. března 1725 sepsali za přítomnosti faráře Bauhoffera a P. Michaela listinu, podle níž se za určitých modalit předává zašovský poutní kostel s milostným obrazem Panny Marie trinitářům k užívání, ale tak, že jeho řádným správcem zůstane i nadále farář rožnovský, jemuž také má zůstat duchovní správa Zašové a všechny dosavadní platy a poplatky z funkcí. Milostný obraz má se přenést ze starého kostela do nového a také všechny paramenty a jiné potřeby kostelní, jež však budou vždycky k dispozici pro funkce faráře nebo jeho zástupců. Ofěry mají se dělit na tři části, z nichž jedna připadne kostelu, druhá faráři a třetí trinitářům. Rovněž faráři zůstávají vyhrazeny všechny funkce jako pohřby, svatby, křty a pod., ale může delegovati také trinitáře, aby ho zastoupili. Faráři také zůstává právo konati ve velké svátky a pouti hlavní bohoslužby.

Za velkolepé slavnosti posvěcení nového kostela bylo současně vykonáno také uvedení trinitářů do Zašové, o čemž sepsán hned na místě protokol, jež podepsali přítomní zástupcové biskupa. Byli to hr. Thurn a Frant. Wagner, farář tovačovský, o klášter zašovský a později o celý řád trinitářský velezasloužilý. Trinitáři mohli nyní začíti svou činnost.

ZALOŽENÍ A ROZKVĚT KLAŠTERA A POUTÍ.

Zatím co pro léta jednání o zřízení kláštera máme dostatek zpráv – ať už je to často citovaná kronika rektora Vranečky, nebo domácí protokol kláštera či konečně listiny – pro pozdější dobu jest zpráv velmi málo, takže z nich nelze sestaviti úplný obraz jistě bohaté náplně práce a života kláštera a rozkvětu poutí v dalších letech. Jen nepatrné droby ukazují, co klášter pro pouti a pro celé Valašsko znamenal.

Do Zašové přišli trinitáři, vlastně jen fr. Václav, již 2. dubna 1725 a připravoval prozatímní obydlí, neboť klášter nebyl ještě postaven. Toto obydlí bylo ve dvoře, který před tím držela šlechtická rodina Schetzlerů. Dvůr byl stavěn z pevného materiálu a pro prozatímní bydlení řeholníků vyhovoval. Ostatní přišli až 14. července z Lešné. Byli to vedle P. Michaela ještě P. Marián, P. Isidor a P. Karel a fr. Antonín. P. Isidora vystřídali brzy P. Vincenc a P. Fortunát. Ježto nebylo ještě kláštera a také počet řeholníků nebyl ještě podle předpisu řehole, nebyl v Zašové zřízen formální klášter, nýbrž jen residence, jejímž prvním představeným – presidentem – byl P. Michael. Ten konal druhého dne po slavnostním uvedení první kapitulu, v níž odevzdal úřad představeného residence P. Mariánovi od sv. Třech Králů, který potom tento úřad zastával až do r. 1728. P. Isidor a P. Karel byli jmenováni kazateli. P. Michael se potom vrátil ve svůj úřad generálního prokurátora řádu.

Velmi obtížné a zdoluhavé bylo jednání o místo pro budoucí klášter a zahradu. Patřilo z části hr. Žerotínovi, jenž se fundální listinou zavázal věnovati i místo pro klášter i potřebný materiál pro stavbu, část byla v majetku obce a konečně něco patřilo i soukromníkům. Jednání s hrabětem a obcí bylo snadné. Hůře bylo s jednáním se soukromníky, hlavně s Martinem Janišem.

Celé jednání, jež vedl fr. Václav, zachyceno jest v kronice často zmíněného rektora Vranečky, jenž byl o celé záležitosti dobře informován. Odtud poznáváme, že dva majitelé pozemků Jan Lacina a vdova Macka Horeckého postoupili ochotně za náhradu požadované pozemky, ale Janiš – ačkoliv napřed byl ochoten – odmítl i za náhradu a odpuštění roboty, neboť byl od lidí naveden, takže pozemek mu musel býti z moci úřední vykoupěn. Pro zajímavost a pro poznání, že se nejednalo o nějaké bezpráví, uvádím celou zprávu, jak je v kronice Vranečkově zaznamenána.

"Fr. Wentzel 138 noci doma nespál, byl pořád v zámku, dolicitiroval o plac pro klášterskú zahradu u J. M. pana hraběte, nebo to velice těžko šlo. Martin Janiš nechťel dokonce propustiti svej chalupy a svého vlastního placu. Jan Lacina nejprve propustil a vdova Macka (Martina) Horeckého po něm. Obec zašovská nejvíc dala pro zahradu svého vlastního. A tak sám pan hrabě přijel do Zašovej s officírami a dal od dolní strany až po šenk veliký kus zahrady, za tu zahradu kus role půl štrnásta záhona a za tu rolu kúsek lúky Janišovi a že do smrti nebude robotovat ani žádnému plat dávat. On se pěkně za tú velikú milost poděkoval a zvolil (svolil) a klášter mu měl novú chalupu na tej zahradě vystavit. Hrabě slíbil toleť dříví v lese vzít, co potřeba bude. Zostal na tom, a někdo ho naved, spáčil se, tak to v súdu stojí do věilejška, juž šestý rok, co je to v súdu. Moc set juž prosúdil, všil nařiká na ty, co ho naváděli, juž by to rád přijal, kdyby mu to vrchnost chtěla ještě dát. A hrabě dal cizopanským vyšacovat to, co klášter dostal, tak to vyšacovali na 50 R chalupa a zahrada, to mu má klášter složit. On zatím zostává ve Veselej ve fojtovej chalupě, nuzně se živí. Leta Páně 1735 zemřela mu žena ve Veselej. On pak ten Martin Janiš na velkú žádost a prozbu pánův patrův zašovských byl zas na milost přijatý od J. M. paní hraběnky Ludviky ze Žerotína, vdovy. Jeho paseky byly mu zas navrácené a kus země na obecních pastvískách bylo mu přidáno a p. patři chalupu mu vystavili novú, on pak 1741 měsíce března umřel a pochován jest v Zašovej. Děti po něm erbovali."

Obec Zašová doprovodila darování pozemku listinou, v níž praví, že fojt, purkmistr a celá obec dědiny Zašovej darovali "zdejším velebným, důstojným a dvojí cti hodným a vysoce učeným PP. Patrům řádu SSS. Trojice teprve od leta 1725 zde uvedeným a tak v nově se fundirujícím" s obzvláštním povolením vrchnosti, "z púhej vděčnosti a k nim náchylnosti, že ustavičně služby Boží zdokonají" dobrovolně a z lásky kus obecních gruntů na zahradu a kus obecního pastvíska, aby jich věčně pokojně užívali. Na listině, datované až 9. dubna 1729, jest podepsán fojt Jura Krčmář a několik občanů.

Hrabě Žerotín ukázal i při vyměřování pozemku pro budoucí klášter svou velkodušnost, neboť nejen že dal

značný kus pozemku na klášter a zahradu, ale postoupil trinitářům ještě i potok, protékající Zašovou, k volnému rybolovu s přáním, aby potok byl nazýván Cedron na památku Cedronu jerusalemského.

Když byly formality stran převedení pozemků na klášter hotovy, bylo počato se stavbou kláštera, již prováděli trinitáři na svůj náklad. Materiál ke stavbě potřebný zavázal se dáti hr. Žerotín ze svého panství. Ježto však trinitáři neměli peněz, bylo k stavbě kláštera s povolením představených použito peněz fundálních, jež se potom musely spláceti, což trvalo skoro 50 roků.

Základní kámen k novostavbě kláštera položen byl 4. října 1725. Světitelem byl opět hr. Thurn a slavnosti zúčastnilo se hojně okolní šlechty, duchovenstva a lidu. Mezi šlechtici vedle pana Žerotína, pana Podstatského, pana Zena ze Starého Jičina byl také holešovský hrabě František Antonín Rotál, jenž příštího roku věnoval vzácně pracovaný dubový, měděným plechem pobitý rám k milostnému obrazu Panny Marie.

Na památku položení základního kamene pro nový klášter byl vydán v tiskárně brněnského tiskaře J. M. Svobody r. 1726 latinský pamětní list s několikrát se opakujícím letopočtem, v němž uvedeni všichni, kdož se zasloužili o zašovský klášter. Na prvním místě ovšem hr. Žerotín, skutečně o zašovský klášter a o zašovské pouti muž nejzasloužilejší. Pamětní list jest ozdoben moravskou orlicí, již drží dva andělci.

Stavba kláštera se protáhla na dosti dlouhou dobu. Během tří let bylo postaveno nejdelší křídlo a koncem r. 1728 se do něho konečně mohli trinitáři nastěhovat. Zbytek byl dokončován potom.

Přesídlením ze dvora do nového kláštera nastala v životě kláštera nová doba, jež se projevila i v organizaci kláštera. Zatím co až dosud byla Zašová pokládána za pouhou residenci v čele s presidentem, byla na generální kapitule r. 1728 prohlášena za plnoprávný klášter v čele s ministrem, jímž se stal P. Ambrož od sv. Ignáce, jenž svůj úřad zastával do r. 1731. Za něho dostoupil počet členů kláštera čísla 13, jak toho žádala trinitářská řehole i zakládací listina císaře Karla VI.

Tento početný vzrůst členů kláštera projevila se také v jeho činnosti.

Činnost trinitářů zašovských nesla se v podstatě jednak duchem stanov, jednak speciálním určením kláštera. Stanovy trinitářské jako prvý a přední cíl řeholního života žádají vlastní posvěcení členů řádu a jako druhý účinnou pomoc zajatým a otrokům, ke kterémuž účelu má každý klášter odvádět plnou třetinu hrubých příjmů, i kdyby snad sami řeholníci měli trpět hlad a nedostatek. Pokud se týká prvního bodu, nelze zde snahy kláštera sledovati, ale v klášteře jistě byl dobrý duch, hodný zakladatelů řádu sv. Felixe z Valois a sv. Jana z Mathy, jejichž životopis od pražského křížovníka Beckovského členové kláštera hojně šířili mezi lid, jak ukazuje několik zachovaných exemplářů v meziříčském museu. A podobně bylo jistě i s vykupováním otroků. Klášter podle zakládací listiny se sice zavázal, že nebude žebrot, ale sbírky přece jen

podnikal. Ne ovšem pro sebe, ale právě na vykupování otroků, a rovněž ne osobně, nýbrž za účinné pomoci biskupa a konsistoře byly tyto sbírky uspořádány v kostelech a jejich výtěžek byl pak odveden prostřednictvím konsistoře P. Michaeli jako generálnímu prokurátoru řádu a jednateli o vykoupení otroků. Konsistoř, nařizující děkanům a farářům tuto sbírku, doprovodila své nařízení listem, v němž vyzvedá bohumilý účel trinitářů;

"Nejvýznamnější předností řádu Nejsvětější Trojice na vykupování otroků jest ...že nejméně slovem a skutky následuje toho, jenž se stal Vykupitelem světa, když totiž podle příkladu Spasitele našeho Ježíše, jenž sám sebe zmařiv a přijav podobu služebníka, krví svou nás vykoupil z poroby pekla, řeholníci tohoto řádu bez jakékoliv výhody časné ochotně věnují nejen svou práci a námahu na vykoupení křesťanů, upícných pod krutým jhem barbarského národa, nýbrž i krev a život. Čím jsou tedy větší zásluhy a přednosti zmíněného řádu, tím větší přízně si zaslouží..."

A ježto P. Michael má v blízké době odejít do Turecka, aby zde jednal o vykoupení otroků, a nemá prostředků, že proto konsistoř nařizuje provedení sbírky a odvedení jejího výsledku do polovice března r. 1728. Před sbírkou má být kázání, v němž by se věřícím vysvětlil bohumilý účel, na nějž mají své dary věnovat. Má se jim připomenout, že trinitáři věnují ze všech svých příjmů jednu třetinu na vykupování otroků, ale že to je ještě málo, aby tedy přispěli a tím zmírnili bídu a utrpení zajatých nebo umožnili jejich vysvobození, jsouce ubezpečeni, že jejich štědrost nebude zapomenuta na věčnost.

Jakých úspěchů se klášter zašovský v tomto úseku své práce dočkal, nedovedeme povědět, avšak velkodušnost moravských věřících jistě nezklamala, jak nezklamala už tolikrát před tím. Nějaké seznamy, kolik přispěl klášter na vykupování, nejsou, tím méně snad seznamy osob, jež by byly z těchto prostředků vykoupěny. Máme jen seznamy, kolik musel klášter odvésti na stavbu pevností v Uhrách proti Turkům, ale až z let pozdějších, počínaje r. 1738, a to ne ze sbírek, nýbrž z prostředků vlastních. Tehdy totiž vedl císař válku proti Turkům a papež povolil mu na ulehčení peněžních těžkostí vybírat po dva roky (1738–1739) ze všech příjmů duchovních osob a korporací zvláštní daň, jež měla v zemích koruny rakouské vynést 236.583 zlatých. Z toho na diecesi olomouckou podle ustanovení vídeňské nunciatury připadlo 22.788 zl., jež byly rozvrženy na všechny duchovní osoby a korporace. Na zašovský klášter připadl obnos 15 zl. ročně. A později z tohoto mimořádného příspěvku stal se příspěvek každoroční, jenž se pohyboval od 10 zl. (r. 1780) až do 41 zl. (r. 1776).

Vedle těchto úkolů, společných celému řádu, měl klášter zašovský ještě své speciální poslání. Byla to v prvé řadě povinnost pečovat o zvelebení poutí a duchovní blaho poutníků. Každou neděli a svátek byly zde nejen několikeré bohoslužby, ale bylo zde i kázání, požehnání a stálá příležitost k přijetí svátostí. Domácí protokol poznamenává, že od 15. července 1725 do konce roku 1728, tedy za tři a půl roku, přistoupilo zde k svatému

přijímání 61.390 osob a počet komunikantů že rok od roku stoupal. Nemůžeme bohužel tento vzrůst pro nedostatek pramenů sledovat, stejně jako se nedá sledovati ani počet poutníků. K r. 1773 se dovídáme, že do Zašové přišlo 8 procesí, ale počet poutníků udán není. Jistě však byl značný.

Druhý speciální úkol kláštera zašovského byl katechizování mezi lidem. Na Valašsku udrželo se stále dosti tajných nekatolíků nebo katolíků málo uvědomělých, kteří snadno podléhali vlivu nekatolických kazatelů. Toho povšiml si dokonce i císař a reskriptem ze dne 12. prosince 1720 si stěžoval biskupovi, že se dověděl o nedostatečné výchově náboženské v diecesi, v důsledku čehož mnoho lidí upadlo blyby nebo herese. Biskup proto už v lednu 1721 a znovu potom 30. března 1721 přikazoval, aby se konaly katechese, v nichž by byl lid poučován o základních pravdách náboženských. K tomu účelu byli také v hornatých krajích valašských ustanoveni tak zvaní biskupští misionáři z řádu jezuitského, kteří měli lid vyučovat. Jaká náboženská neznalost zde byla, vidět z toho, že misionáři museli učít děti dělat i kříž. Proto klášter zašovský byl uvítán jako nový pomocník v tomto náboženském poučování lidu, hlavně v bližším okolí.

Důležitý úsek činnosti trinitářské byla také výpomoc v duchovní správě. Působící zde kněží rádi uvítali výpomoc řeholníků. Často byli zvaní také k velikému příznivci Františku Wagnerovi, dlouholetému děkanu v Holešově, kde také jejich návštěvy byly podnětem ke zřízení trinitářské residence r. 1746. Moravský místopisec Wolný dává Wagnerovi, rodáku meziříčskému a později faráři v Domaželicích, Rožnově a Tovačově, odkud se dostal do Holešova, vysvědčení horlivého podporovatele trinitářů – "vorzüglicher Beförderer der Trinitarier". S jeho jménem setkáváme se vedle hr. Thurna při všech významných událostech v Zašové. Trinitáři k němu také rádi chodili.

Zvláštním úsekem trinitářské výpomoci byla však Lešná, sídlo pana Podstatského. Pan Podstatský, jak jsme ostatně viděli, byl jedním z nejhorlivějších podporovatelů zašovského kláštera a trinitářů vůbec. A trinitáři viděli v něm také svého největšího příznivce a dobrodince a hleděli se mu proto podle možnosti odvděčit. Hned brzy po založení kláštera byl za své zásluhy nazván spoluzakladatelem a byly mu a jeho rodině přiznány duchovní výhody a milosti, jichž požívali ostatní zakladatelé, ačkoliv vlastně zakladatelem či lépe řečeno fundátorem kláštera nebyl. A rovněž brzy po zřízení kláštera byl jeden z kněží poslán do Lešné za zámeckého kaplana a domácího učitele a tam zůstal i potom, když přičiněním pana Podstatského byla r. 1730 zřízena samostatná fara. Byl to projev vděčnosti kláštera za všechno, co mu bylo od pana Podstatského prokázáno. A tuto vděčnost zachovali trinitáři pánům lešenským i po smrti pana Rudolfa. Ještě v letech šedesátých býval vždy jeden kněz v zámku lešenském.

A podobnou vděčnost prokazovali trinitáři i druhému svému dobrodinci. Byl jím pan Antonín Zeno z Danhausenu na St. Jičíně, s jehož jménem se shledáváme při svěcení základního kamene pro klášter. Ten udělal v klášteře fundaci 2.000 zlatých. Z kláštera posílán panu Zenovi po čas jeho života kněz do St. Jičína, aby tam sloužil fundální mši sv., pan Zeno pro něj posílával povoz.

A jistě že se trinitáři snažili odvděčit i svému zakladateli. Vedle fundální listinou stanovených povinností jistě mu prokazovali i jiné služby, jak vidět z jejich častého pobytu v Meziříčí. Pravděpodobně mu přicházeli čas od času konati bohoslužby v zámecké kapli. Zpráv o tom však nemáme. A také mu prokázali i službu poslední, když k velikému jejich zármutku 26. dubna 1731 v Olomouci zemřel. Oblečen jsa v roucho řádu trinitářů, byl 28. dubna pohřben v kryptě kostela zašovského, zanechávaje za sebou památku zbožného a vpravdě šlechtického života. Po něm zůstala vdova Ludvíka Karolína, rovněž veliká příznivkyně Zašové, a tři synové a tři dcery. Dědicem panství meziříčského stal se druhorozený syn František, zatím co prvorozený Michal dostal panství nemodlinské, a třetí syn následoval brzy otce do krypty zašovské ve věku 4 let.

Horlivě pečovali trinitáři také o svěřený kostel. Jeho vrchní správa patřila sice farářům rožnovskému, ale trinitáři se snažili, aby kostel byl nejdříve dokončen, vyzdoben a opatřen vším potřebným. Několik dobrodinců věnovalo dary na oltář sv. Jana Nepomuckého, (na př. František Geisteiger z Meziříčí r. 1734), hr. Jan Žerotín 500 zl. na fundaci pro věčné světlo, neznámý dobrodinec – v klášteře bylo přesvědčení, že to byla manželka Jana ze Žerotína – poslal r. 1734 stříbrnou lampu a šest velkých stříbrných svíců; jiní dobrodinci věnovali kalichy, manželka Jana ze Žerotína stříbrnou a pozlacenou monstranci, jiní opět různá bohoslužebná roucha a pod. Největším dobrodincem v tomto ohledu byla paní Ludvíka ze Žerotína, jež věnovala r. 1730 stříbrnou lampu pro věčné světlo, úplný bílý a černý bohoslužebný soubor a řadu jiných cenných věcí, jimiž chtěla uctít Pannu Marii zašovskou, stejně jako i ostatní dobrodinci.

Doposud se užívají v kostele zašovském dvě pozlacená ciboria, z nichž jedno jest zcela jednoduché a jest na něm nápis: *SeMpIerno honorI, pietatI et VeneratIonI LILIae DeI sponsae ZasChoVIensIs* – na věčnou čest, slávu a poctu neposkvrněné snoubenky Boží zašovské. Letopočetný nápis udává rok věnování – 1721. Na druhém, ozdobnějším a větším jest zase nápis: *EXILE hoC CiborIVM B. VIrGInI ZasChoVIensI pletatIs erga fIerI CVraVIt GeorgIVs CaroLVs SokoLoWskY.* – Toto i skrovné ciborium z úcty k Panně Marii zašovské dal udělati Jiří Karel Sokolovský. Vročení je 1721.

Trinitáři se ihned pustili do výzdoby kostela, jenž měl nésti pečeť kostela řádu sv. Trojice. Pořídili nad hlavní oltář obraz Nejsvětější Trojice s postavami zakladatelů řádu: sv. Jana z Mathy a sv. Felixy z Valois. K počtu prvního představeného zašovského kláštera (tehdy ještě residence) P. Michaela od Nanebevzetí, byl umístěn nad vchodem z kostela do sakristie obraz sv. Michala z řádu trinitářského, uctívajícího svátosti oltářní. Podle posudku

kteřehosi profesora vídeňské university, má prý tento obraz značnou uměleckou cenu. Pod kůrem byl opět umístěn obraz Panny Marie v rouše trinitářském, totiž s červenomodrým křížem na prsou. V Zašové říkali tomuto obrazu Panna Maria trinitářská. Pořízeny také obrazy patronů rolníků a pastevců: sv. Isidora a sv. Vendelína vedle jiných obrazů, z části dosud zachovaných, z části však již zničených nebo odcizených při zrušení kostela. Autor těchto obrazů jest neznámý, byl jim však pravděpodobně člen kláštera fr. Viktor, jež jako malíře uvádí ve své kronice k r. 1733 Vranečka.

Současně se stavbou kláštera byla provedena také přístavba sakristie a nad ní vybudována klášterní oratoř. V sakristii pořízena krásná skříň na bohoslužebná roucha a kalichy a postaveno dovedně zpracované umyvadlo čili lavatorium z černého mramoru, dosud zachované. Tamtéž bývalo kdysi také malé sádrové sousoší, představující zjevení, jehož se dostalo zakladateli řádu trinitářů sv. Janu z Mathy: Anděl bere pod svou ochranu dva černochoy. Později bylo toto sousoší dáno na zpovědnici pod kůrem.

Největší činnost vyvinuli trinitáři před r. 1742. Během let leccos v kostele i na kostele již zchátralo a potřebovalo opravy. Opravena střecha kostela, zdi vně i uvnitř a tak byl kostel přichystán ke slavnostní biskupské konsekraci, jíž se mu dostalo 29. července 1742 z rukou biskupa olomouckého Jakuba Arnošta z Lichtenštejna. Hlavní oltář byl posvěcen ke cti svaté Trojice a byly do něho vloženy ostatky sv. Jukundina, Klementa a sv. Viktorie, dva boční oltáře ke cti sv. Ottilie a všech svatých. Vedle toho byly zde ještě dva další oltáře a to: sv. Kříže a sv. Jana Nep. Slavnosti, jež trvala přes 4 hodiny, se zúčastnily veliké zástupy lidí.

A sotva bylo po slavnosti posvěcení kostela, podnikli zase trinitáři kroky na zřízení nových varhan. Staré byly patrně přeneseny z dřevěného kostelíka a proto již nikterak nevyhovovaly. Byly proto nákladem M. Jakšíka a Petra, panského bače, pořízeny r. 1743 varhany nové. Ježto se to však stalo bez vědomí konsistoře, bylo z toho napomenutí, že napříště musí býti každá oprava nebo jakákoliv práce v kostele dříve hlášena konsistoři, neboť biskup má právo a povinnost vědět, co se děje v jeho diecesi.

Avšak i později pečovali trinitáři o zvelebení kostela a poutí. Bohužel, zpráv jest jenom poskrovnu. Nejvýznamnějším počinem na zvelebení kostela byla přístavba věží. Až do r. 1767 měl kostel pouze malou věžičku nad presbytářem, v níž visel zvonek, pořízený péčí rožnovského faráře Jana Jiřího Bauhofera, r. 1722. Toho roku navštívil ministr P. Benedikt hraběte Žerotína s návrhem, aby ke kostelu byly přistavěny dvě věže. Hr. Žerotín tento návrh schválil, ale stanovil, že klášter musí na stavbu věží věnovat obnos 500 zl. a vyprositi dubové dříví na stavbu. Řádová kapitula v Bratislavě r. 1768 vydání na stavbu věží schválila, a tak došlo ještě téhož roku k stavbě, jež dala kostelu nový vzhled. Dílo dokončeno ještě téhož roku a 10. září vložen do bání pamětní list, v němž se uvádějí jména úradů, za nichž se věže stavěly, a připomíná dobrodince,

jež stavbou věží zašovskému poutnímu místu a klášteru prokázal hrabě Michal ze Žerotína.

Ve zdivu věží udělány výklenky, v nichž umístěny veliké sochy zakladatelů: sv. Jana z Mathy a sv. Felixa z Valois. Štít mezi věžemi ozdoben sochou Panny Marie.

Po zbudování věží bylo pomýšleno také na zakoupení nových a poněkud větších zvonů. Tento plán splnil se r. 1773, kdy byly zakoupeny a posvěceny dva nové zvony ke cti zakladatelů řádu trinitářů sv. Felixa z Valois a sv. Jana z Mathy. Posvěceny byly 30. ledna od svätícího biskupa olomouckého Jana Václava Freyenfelsa a na věž vytaženy 2. března. Po prvé se jimi zvonilo na svátek sv. Cyrila a Metoděje, patronů moravských, 9. března 1773.

Zatím však odešli na věčnost někteří trinitáři a několik významných z řad jejich dobrodinců. Z trinitářů byl to na prvním místě P. Karel od Nejsv. Trojice, jenž zemřel jako první z členů zašovského kláštera 21. prosince 1731, po něm následoval P. Vít od sv. Dionysia 20. dubna 1732 a konečně 30. března 1734 nejzasloužilejší muž o založení kláštera fr. Václav od sv. Antonína, bez jehož přičinění by nikdy klášter v Zašové nebyl. Nedožil se vysokého věku. Měl teprve 58 roků. Trpěl dlouhou dobu podagrou a pochován byl v kryptě u oltáře sv. Jana Nep. V Zašové byl 9 roků.

R. 1733 rozloučil se s pozemským světem druhý zakladatel kláštera František Ludvík ze Žerotína, muž o klášter zašovský velmi zasloužilý, a pochován byl v kryptě před hlavním oltářem v rouše trinitářském. Tam jej později následovala i jeho manželka Ludvíka, jež štědře za živa obmýšlela poutní kostel vzácnými bohoslužebnými rouchy a nádobami.

Z dobrodinců jest vzpomenouti úmrtí pana Rudolfa Podstatského na Lešné, jenž zemřel 7. dubna 1740 v Olomouci, ale pochován byl na vlastní žádost v rouše trinitářském v kostele zašovském. Byl to muž – jak jsme viděli – o klášter zašovský velmi zasloužilý. Byl však znám i jinak. Narodil se r. 1689 jako syn Karla Podstatského na Bartošovicích a jeho manželky Marie Elišky, rozené Lvů z Rožmitálu a Blatné. Vystudoval universitu olomouckou a vstoupil do služeb biskupů olomouckých. Tam zastával úřad přisedícího manského soudu (1713–1740). Byl i činný jako spisovatel, hlavně z oboru církevní historie a života náboženského. Některé jeho spisy vyšly i tiskem, ale většina zůstala v rukopise. Chovají se dnes v olomoucké studijní knihovně. Mezi moravskou šlechtou byl osobností velmi známou, třeba nepatřil k vyšší šlechtě. Vedle otcovského majetku Lešné držel i biskupské manství Starou Ves u Ostravy. Na klášter zašovský pamatoval ještě i v poslední vůli, odkázav 1.400 zl, na mše sv. za svou duši a kromě toho 3.000 zl na fundaci na jednu mši sv. denně. Rovněž odkázal klášteru svou knihovnu, 23. dubna 1743 zemřel rovněž vzácný dobrodinec kláštera, rytíř Jiří Václav Halama ze St. Jičína, jenž odkázal klášteru část svého držení v Manské Sedlnici. Byl pochován rovněž v rouše trinitářském. A téhož roku zemřel i často vzpomínaný rektor Jan Vranečka z Krásna. Rektorem zašovským stal se r. 1707 a s bratrem Václavem usiloval dlouhá léta o zřízení kláštera. Bohužel – jak si sám stěžuje ve své kronice nedočkal se vděku a musel snášet mnoho příkoří.

Syn jeho Baltazar vstoupil do řádu trinitářského, kde se stal knězem pod jménem P. Rudolf (zemřel 31. března 1769), druhý byl nástupcem otcovým v Zašové. Jeden z nich – pravděpodobně P. Rudolf – poznamenal do rodinné kroniky o smrti otcově tuto zprávu: "*Leta Páně 1743 dne 11. ledna o 5. hod. umřel mi můj otec Jan Vranečka, rektor zašovský, který byl v službě rektorské 36 let, v Zašové pochován jest v hrubém kostele před sv. Janem. Pohřeb byl s officium a 2 mše sv. byly za něho.*" A na jiném místě, dnes však bohužel utřeném, zaznamenal i poslední dny svého otce a jeho pohřeb, jehož se zúčastnilo mnoho kněžstva i lidu. Pochovával jej farář rožnovský Ondřej Gbur. Při zádušních bohoslužbách byly současně slouženy mše sv. i u všech čtyřech bočních oltářů. Po dlouhém usilování viděl Vranečka svůj životní sen skončený a dočkal se i toho, že byl v rouše trinitářů v poutním kostele Panny Marie zašovské, jejíž slávu po celý život hledal, také pochován.

R. 1749 zemřel jiný muž o klášter velmi zasloužilý, totiž František Wagner, farář holešovský, jemuž za jeho zásluhy o trinitáře zašovské i holešovské udělil Volný titul předního podporovatele trinitářů. R. 1755 pochován byl v kryptě další člen rodiny zakladatelovy František ze Žerotína a roku 1779 Michal ze Žerotína, kromě jiných menších dobrodinců a členů rodiny žerotínské, kteří svého vzkříšení čekají v kryptě u Panny Marie zašovské.

V úřadě představených kláštera čili ministrů se od r. 1731, kdy skončilo období P. Ambrože, vystřídali tito kněží. Na první kapitule nově zřízené provincie sv. Josefa v Bratislavě r. 1731 byl ministrem zašovským zvolen P. Michael od Nanebevzetí, jenž svůj úřad zastával až do r. 1734, kdy resignoval a odešel do Vídně jako zvolený definator provincie. Na jeho místo byl zatím generálem jmenován P. Vincenc od Očišťování, jenž byl také r. 1735 zvolen provinciální kapitulou za řádného ministra. Byl napřed magistrem noviců, potom se dostal do Prahy a Zašové, kde byl vikářem a potom i ministrem. R. 1739 byl zvolen ministrem kláštera trnavského. 3. května 1738 byl kapitulou v Bratislavě zvolen ministrem P. Jan od Andělů, dosavadní ministr v Komárně, a jej vystřídal P. Cyril od sv. Metoděje, jenž zastával tento úřad od r. 1741 do r. 1744. Pocházel z Meziříčí a před svým zvolením byl 6 let zašovským vikářem. Odešel potom za ministra do Prahy a po něm nastoupil P. Koloman od sv. Františka, jenž vedl úřad do roku 1747. Po něm byl ministrem opět Meziříčan P. Michal od sv. Felixa, až dosud vikář zašovský, r. 1750 stal se ministrem Maďar P. Xaverius od sv. Jana Nep. R. 1753 P. Alexander od sv. Králů, rodák lipnický, (nar. 1713, † 1785), a po něm od r. 1756 do r. 1759 opět P. Michal, jež vystřídal opět Meziříčan P. Cyril, do r. 1762. Po něm byl ministrem bývalý prokurátor provincie P. Kandidus od Neposkvrněného Početí a r. 1765 stal se ministrem P. Benedikt od sv. Felixa. Ten se zapsal do seznamu ministrů zašovských pěkným letopočetným nápisem; P. BeneDICTVs a S. P. N. FeLICE, MInIster prIVs Pragae aC praesIDens CaroLInae bIs per septeM annos – P.

Benedikt od sv. Otce našeho Felixa, dříve ministr pražský a rektor Karolina dvakrát po sedmi letech." Po něm přišel P. Donát od Panny Marie, r. 1771 P. Anselm od sv. Jana z Mathy, 1774 P. Celestin, rodák z Choryně u Valašského Meziříčí, 1777 opět P. Alexander, r. 1780 P. Emanuel od sv. Josefa, jenž v listopadu 1781 zemřel a po něm byl jmenován P. Cyril od sv. Jindřicha, jenž byl posledním ministrem zašovským.

ZRUŠENÍ KLAŠTERA ZAŠOVSKÉHO

Rozkvětu kláštera zašovského byl r. 1783 učiněn násilný konec. Z rozhodnutí císaře Josefa II. byl klášter zrušen.

Sotva Josef II. dosedl na trůn, vydal nařízení, podle něhož se má provést soupis všech klášterů mužských i ženských, které se nezabývají výchovou mládeže nebo ošetřováním nemocných a že má být zajištěn jejich majetek a r. 1782 přikročeno k vydání zákona, podle něhož se ruší všechny kláštery rozjímavé a takové, které nevyučují mládež nebo neošetřují nemocné. Byli zřízeni zvláštní komisaři, kteří měli na starosti prováděti postupné rušení klášterů a zabírání jejich majetku, jenž byl většinou pod cenou prodán a z výtěžku zřízena Náboženská matice na podporu duchovenstva světského. Během asi dvou let bylo v celé říši zrušeno na 700 klášterů, z toho na Moravě 40, mezi nimi i klášter zašovský.

Nejdříve se myslelo, že císař sáhne jen na kláštery ženské, mužské že ponechá, ale brzy se ukázalo, že nebude brán ohled ani na mužské. Již 8. května 1781 zakázal císař hlavní činnost trinitářů, totiž vykupování otroků, neboť je prý to vyvážení peněz ze země, a konečně 21. listopadu 1783 klášter zrušen.

O provedení zrušení kláštera zachoval se protokol, sepsaný vládním komisařem pro rušení klášterů, hrabětem Karlem Vincencem ze Salmu a Neuburku, jenž zrušení provedl osobně a osobně převzal celý jeho bývalý majetek do správy státní, resp. do správy Náboženské matice.

Do Zašové přijel Salm z Holešova, kde prováděl rovněž zrušení kláštera trinitářů. Odtud odjel v neděli ráno a k večeru přijel do Meziříčí, kde přenocoval. V pondělí ráno 15. prosince odjel do Zašové, kam přijel asi o 8. hod. U vchodu do kláštera byl očekáván všemi členy kláštera v čele s ministrem a byl uveden do refektáře, kde na vyvýšeném místě za stolem zasedl a po krátkém odpočinku o půl 10. hod. začal provádět zrušení kláštera. Po krátkém proslovu, v němž oznámil klášteru vůli císaře klášter zrušiti a v němž je ujistil ochranou císařskou, přijmou-li zrušení kláštera klidně, dal shromážděným členům přečísti zrušovací dekret a opis reskriptu, co chtějí dělat po zrušení kláštera. Přítomno bylo 8 kněží a 2 frátri. Dva kněží pro nemoc se nedostavili a jeden byl mimo klášter, a sice na Hrozenkově, kde vedl již delší dobu duchovní správu. Ministr, vikář a senior kláštera museli podepsat prohlášení, že zrušení bylo klášteru ohlášeno, jež bylo potom odesláno guberniu. Na to ohlásil komisař, že představení kláštera tím okamžikem přestávají mít právo jakýmkoliv způsobem disponovat

klášterním majetkem a že nemají vůbec nijak zasahovati do temporálií klášterních, že však mají dále konati své duchovní povinnosti a všechny povinnosti fundační. Podřízení že zůstávají i nadále svým řádovým představeným a že jich mají býti poslušni až do odchodu z kláštera a že mají všichni žítí až do konce v dobré shodě.

Po těchto formalitách bylo přikročeno ke zjištění a popisu jednotlivých členů kláštera a jejich personalie zapsány. Podle seznamu bylo v klášteře 11 kněží a 2 frátri, tedy přesně stav, jaký byl klášteru fundační listinou císaře Karla VI. dovolen. Soupis podává pěkný přehled o všech členech kláštera, o jejich zdravotním stavu a o schopnosti pro duchovní správu, do níž měli býti z větší části po zrušení kláštera uvedeni. Podle něho byli tehdy v zašovském klášteře:

P. Anastasius od sv. Jana z Mathy, světským jménem František Jelínek, minister zašovský. Narodil se 22. března 1744 v Hranicích a do řádu vstoupil r. 1762. Podle zrušujícího komisaře byl to muž mladý a schopný, který studoval teologii na zahraničních universitách a před zvolením za ministra zašovského zastával úřad lektora theologie ve vídeňském klášteře. Pro svoje veliké vědomosti mohl by býti jmenován profesorem na některé tuzemské universitě.

P. Marián od Panny Marie, světským jménem Václav Šiška, narodil se 20. září 1742 v Místku. Byl vikářem kláštera a nedělním kazatelem. Do řádu vstoupil r. 1762. Byl to muž mladý a pro duchovní správu velmi vhodný.

P. Alexander od sv. Třech králů, světským jménem Josef Dorazil. Narodil se v Lipníku 23. března 1713, do řádu vstoupil 1732 a byl nyní po 51 letech seniorem kláštera. Byl však raně mrtvicí a

tudíž pro duchovní správu naprosto neschopný. Nepřišel ani do refektáře k publikování zrušovacího dekretu.

P. Karel od sv. Urbana, světským jménem Karel Kopečný, narodil se ve Vyškově 22. prosince 1716 a v řádu byl od r. 1732. Byl domácím zpovědníkem. Pro duchovní správu byl však již zcela neschopný, protože jeho zdravotní stav byl stejný jako P. Alexandra.

P. Anaklet od sv. Mariána, světským jménem Petr Paseka, narodil se v Místku 25. června 1726. V řádu byl od r. 1746, ale trpěl již 6 let souchotinami. Jeho vzhled to potvrzoval.

P. Vít od sv. Pavla, světským jménem Josef Míč, narodil se v Praze 17. prosince 1732. V řádě byl od r. 1749. Pro duchovní správu byl vhodný.

P. Ubald od sv. Martina, světským jménem František Hammer, narodil se v Praze 2. dubna 1738. V řádě byl od r. 1756. Pro duchovní správu vhodný.

P. Gabriel od sv. Jana Nep., světským jménem František Knop, sváteční kazatel. Narodil se v Lipníku 15. listopadu 1742. V řádě byl od r. 1765. Z pověření konsistoře vedl duchovní správu Hrozenkova. Pro duchovní správu velmi vhodný.

P. Alexius od sv. Pauliny, světským jménem Emanuel Pilz, narodil se v Olomouci 22. října 1747. V řádě byl od r. 1765. Znal německy a mohl by tudíž působiti jako německý katecheta.

P. Alfons od sv. Josefa, světským jménem Josef Fuchs, narodil se 22. března 1749 v Plzni. V řádě byl od r. 1768. Pro duchovní správu vhodný.

P. Kasián od sv. Aloise, světským jménem Josef Kašlík, narodil se 1. února 1748 v Meziříčí. V řádě byl od r. 1769. Ačkoliv jest teprve 35 let starý, je pro duchovní správu neschopný, protože nemůže zpovídat. Byl osvobozen provinciálem na základě prohlášení dvou zpovědníků, jimž udal příčinu, proč zpovídati nemůže. Veřejně tuto příčinu neoznámil, ale provinciál jej úřadu zpovědníka osvobodil.

Kromě kněží byli v klášteře ještě dva frátri:

Fr. Václav od sv. Alžběty, světským jménem Václav Ortner, rodák vídeňský (nar. 14. února 1717), jenž v řádě byl od r. 1738. V Zašově zastával úřad sakristiána a ševce.

Fr. Alois od sv. Anny, světským jménem Jiří Pavlín z Polešovic (nar. 23. dubna 1735), dispensátor kláštera, jenž byl v řádě od r. 1762. Zastával úřad klášterního krejčího.

Klášteřu zakázáno sub nullitate actus dovoliti novicům složiti sliby a všem členům dáno na srozuměnou, aby si zvolili, čím se chtějí v budoucnosti zabývati: chtějí-li vstoupiti do řádů, jež budou i na příště trpěny, či do stavu světského ať už do duchovní správy nebo do pense. Svě písenné prohlášení mají odevzdati komisaři, jenž vše předá úřadům k rozhodnutí a vyměření pense, již dostanou všichni členové kláštera. Výše pense bude určena. K úřadům církevním ať si podají žádost o sekularizaci. Prozatím mohou půl roku zůstat v klášteře a budou dostávat denní pensi 40 kr. Jsou však povinni konati fundační povinnosti a žítí pod poslušnosti dosavadního představeného. Na zakoupení civilního obleku a prádla dostanou jednotnou výpomoc 100 zl.

Po provedení seznamu osob dotázal se zrušující komisař, kdo vedl klášter po stránce materiální a kdo odpovídal za jmění klášterní. Označení byli: P. Anastasius, ministr, P. Marián, vikář, fr. Václav, sakristián a fr. Alois dispensátor. Ostatní byli nyní propuštěni a jmenovaní museli složiti t. zv. manifestační přísahu, že chtějí věrně a bezelstně odpovídati, na co budou tázáni, a že pod žádnou záminkou nezatají nic ze jmění kláštera. Po napomenutí komisaře museli podepsati i formulář přísahy, který byl potom přiložen ke spisům.

Potom začala přehlídka kláštera. Komisař navštívil s ministrem a vikářem nejdříve klášterní archiv, kam byly uloženy hotové peníze, kostelní stříbro, ornáty a spisy a po přehlídce dal archiv zapečetit. O aktivech a pasivech kláštera sepsána ihned in triplo (tříkrát) listina. Peníze vezme s sebou komisař do Brna a předá je c. k. komornímu úřadu, což učinil 24. prosince. Peníze kostelní převezme komisař jen do úschovy, než bude rozhodnuto, co se má s nimi státi. Dříve bývaly pod správou ministra a ten vedl o nich účty, které musel při visitaci předkládat. Byl podán návrh, aby tyto peníze

byly dány faráři rožnovskému jako vlastnímu správci kostela. Rovněž bylo zabaveno až do dalšího rozhodnutí 558 zl. 58 kr., které dobrodinci složili na nový hlavní oltář. I ty prý by vlastně měly býti odvedeny faráři rožnovskému. Pokud se týká příjmů v sakristii, má je ministr vésti na zvláštním účtu a odevzdati potom faráři.

Potom prováděn podrobný soupis klášterního a kostelního inventáře. Nejdříve byly sepsány místnosti společné a potom světnice jednotlivých řeholníků.

Ze společných místností klášterních byly to na prvním místě refektář, potom zábavní místnost, různé komory, knihovna, kuchyně, chodby a pod.

Co na první pohled překvapuje, je veliké množství obrazů. Z větší části byly to obrazy papírové, hlavně rytiny. Tak např. na dolní chodbě bylo 19 obrazů malovaných, 30 papírových, na horní chodbě 2 malované, 52 papírové, v refektáři 6 velkých a 7 menších obrazů s výjevy historickými, v jiné místnosti (Arela) obraz Panny Marie a 10 portrétů atd. Kromě toho byla ještě řada obrazů – hlavně zászvětných – v kostele a v sakristii. Toto množství obrazů má svůj původ jednak v tom, že lidé poutnímu místu věnovali řadu obrazů a jednak – a to nejvíce – v zálibě trinitářů v umění.

Cenná byla i klášterní knihovna-bibliotéka. Byla umístěna ve zvláštní místnosti a rozdělena na 6 oddělení. Celkem čítala na 2.000 knih, z toho 34 byly bible, výklady bible a konkordance, 230 knih morálních, 70 polemických a 58 dogmatických, 341 knih kazatelských, 411 historických, 522 asketických, 160 knih básní a zábavné literatury, 15 filosofických a 260 různých. K tomu přistupuje ještě na 500 knih, které měli jednotliví řeholníci ve svých světnicích. Celkový počet knih činil tedy na 2.500, což jistě na tak mladý klášter a tak málo statky nadaný, bylo dosti. Svědčí to o tom, že řeholníci rádi věnovali na kulturní povznesení nějaký peníz.

Rovněž velmi poučné jest uvedení několika přístrojů fyzikálních, jako např. elektrický přístroj, barometry, teploměry, sluneční kompas, perspektiv apod., povětšinou ve světnicích jednotlivých kněží, což svědčí o zájmu, jemuž se v klášteře těšila tehdy právě vznikající nauka o elektřině, po případě fysika vůbec. Sem jest snad také zařaditi starý basetl, spadající jako nástroj hudební také do fysiky, ačkoliv ani hudba nebyla v klášteře opomíjena. Svědčí o tom různé hudební nástroje na kůru.

Inventář světnic jednotlivých řeholníků byl velmi chudý, vskutku řeholní. Postel, stůl, židle, skříň, kříž, několik knih, obrázků a dost. Jenom v některé světnici byly různé předměty, jež svědčily o zájmu bydlitele, jako na př. u P. ministra elektrický přístroj, barometr a pod., či u P. vikáře dva barometry, teploměr, sluneční kompas, polní lékárna, nebo u P. Alexia perspektiv – dalekohled.

Veliká pozornost byla věnována klášternímu hospodářství. Klášter měl od rožnovského faráře najatý kousek pole (asi 12 měř.), patřící kostelu, a kromě toho

měl dvě zahrady a kousek lesa. Držel si dva koně, 6 krav, aby měl potřebné mléko a potah k různým cestám. Zrušující komisař oba koně zabavil a poručil vzít s sebou do Brna, krávy, jakož i všechno v hospodářství potřebné prodal. Stejně byly prodány i zásoby (na př. 24 centů sena, něco slámy, obilí a pod.). Sluhové byli prozatím klášteru ponecháni k vykonávání potřebných prací, jak tomu bylo až doposud.

Komisař navštívil i klášterní sklep, kde shledal 77 ½ vědra vína, ale většina byla podle jeho úsudku nejhoršího druhu. Jen asi 10 věder bylo poněkud lepších.

Z kláštera šlo se do kostela, kde pořízen rovněž důkladný inventář. Nejdříve sepsány kostelní peníze. Kostel měl 666 zl. 3 kr. vlastního jmění mimo fundaci 500 zl. na věčné světlo. Kromě toho bylo v majetku kostela 12 měřic polí, jež rožnovský farář jako správce kostela a beneficiát pronajímal dříve rektorovi, od delší doby však klášteru za vedení duchovní správy.

Z vlastního inventáře dovídáme se pěkně podrobnosti o kostele. Byl v něm dřevěný, nepozlacený hlavní oltář s milostným obrazem Panny Marie v měděném a postříbřeném rámu. U obrazu bylo několik votivních darů: 1 zlatá mince, 2 stříbrné a 6 různých stříbrných předmětů jako poděkování za přijatá dobrodíní. Řada darů byla umístěna v různých skříňkách: 9 zlatých prstenů, 24 stříbrných penízů, 160 různých předmětů, 2 stříbrné řetízky, 2 stříbrné polokorunky s pravými drahokamy, 7 agnusek filigránových, zasazených ve stříbře, stříbrné a pozlacené žezlo, 2 stříbrné prsteny, stříbrná sponka na krk s jaspisem a pod., jež sem věnovali zbožní návštěvníci za vyslyšení.

Bočních oltářů bylo 5 a byly vesměs ze dřeva. Kromě kříže bylo na nich po osmi cínových svícnech a obrazy. Na některých byly i ostatky svatých ve skříňkách. Pak zde byla dřevěná kazatelna, 7 obrazů velkých, 2 menší, 14 lavic z tvrdého dřeva, varhany, zpovědnice, skříň na paramenta v sakristii atd.

Kostel byl velmi bohat na stříbro. Po většině byly to opět dary různých příznivců kláštera a poutního místa, jako vůbec všechny věci, jež byly v kostele. Byla zde stříbrná monstrance pozlacená, jiná mosazná a postříbřená, 2 stříbrná a pozlacená ciboria, jiné měděné a pozlacené, kalich s emailovými obrázky a nepravými kameny, kalich jemné práce (von getriebener Arbeit), jiný se stříbrnými ozdobami, 2 hladké, stříbrný relikviář s ostatky sv. Kříže, pár stříbrných mešních konviček s miskou, kaditelnice s lodkou ze stříbra, dvě měděné a postříbřené, 6 velkých stříbrných svícňů a čtyři menší, křížek s podstavcem, 2 stříbrné lampy, 2 stříbrné bursy k zaopatřování, měděný a postříbřený pacifikál pěkně pracovaný a měděný a pozlacený relikviář atd.

Veliké bohatství bylo bohoslužebných rouch. Byla zde bílá bohoslužebná souprava z látky Gros de Tour, sestávající z ornátu, pluviálu a dvou dalmatik, jiná z modrého hedvábí bohatě zlatem vyšívána, červený sametový ornát, pluviál a dvě dalmatiky, všechno od hraběnky Ludvíky ze Žerotína, bílý damaškový ornát se dvěma dalmatikami od pana Podstatského, růžový stříbrem vyšíváný ornát, pluviál, dvě dalmatiky a dvě

vela od barona Minquitze, černá damašková souprava, žlutý pluviál s květy, fialový hedvábný pluviál, zelený polohedvábný, 7 hedvábných ornátů bílých, 11 červených, 6 černých se zlatými portami, 6 fialových hedvábných, 2 zelené krumplované se zlatými portami, 1 se stříbrným vyšíváním a stříbrnými krajkami, 2 starší, 5 polohedvábných, 1 fialový od barona Kaltscheina, řada vel, pláštíků na ciboria, baldachýny atd.

A stejně bylo i bohatství kostelního prádla. Inventář uvádí 8 alb s krajkami, 16 obyčejných, 12 rochet, 30 plachet na oltáře, 30 pokrývek, 38 korporalů, 70 purifikatorií, řadu antependií na oltáře, mnoho prádla a komží pro kostelníky a ministranty, takže kostel byl vším bohatě opatřen.

O bohoslužebných rouchách stanovil zrušující komisař, že lepší mají býti odvezena do zámku v Meziříčí a uschována v klenuté místnosti, kde by nebylo nebezpečí ohně, než bude rozhodnuto definitivně, co se s nimi má státi.

Kostelem byla přehlídka kláštera skončena a došlo k poslednímu a nejdůležitějšímu bodu celého zrušovacího jednání – ovšem se strany fisku totiž k soupisu jmění a fundací kláštera.

Po této stránce stav kláštera příliš neuspokojil. Klášter patřil k nejméně zámožným na celé Moravě, neboť neměl vlastně kromě jmění fundačního žádného majetku. Z nemovitého majetku byla to pouze klášterní budova se zahradou a kouskem lesa a jiná menší zahrada na Krhovsku. Jméni fundačního bylo 33.470 zl., které byly uloženy jednak u fondů veřejných (9.200 zl.) a jednak u soukromníků (24.270 zl.). V tom však byla už začítána i fundace na věčné světlo ve výši 500 zl. a 70 zl., darovaných na vykupování otroků, jež už pro císařův zákaz nemohly býti k svému účelu užity. Celkové jmění fundační bylo tedy 32.900 zl. Na hotových penězích bylo nalezeno 675 zl. 10 kr., z toho 558 zl. 10 kr. na nový hlavní oltář, 107 zl. 33 kr. patřilo kostelu a jen 8 zl. 39 kr. měl klášter na hotovosti vlastního jmění. Všechny tyto peníze byly zabaveny a později jmění kostelní a dary na hlavní oltář vráceny.

Z těchto fundačních kapitálů šel klášteru roční úrok 1316 zl., z nichž však bylo nutno odčítati 23 zl. různých ročních platů, jež klášter odváděl (na př. t. zv. subsidium ecclesiasticum – výpomoc církevní císaři na obranu proti Turkům a pod.), takže celkový příjem byl 1292 zl. 2 kr. K tomu ještě přistupoval roční deputát v naturáliích od panství meziříčského v ceně 468 zl. 30 kr. a 2 zl. 30 kr. od obce zašovské za nedělní a sváteční litanie. Bez různých příležitostných darů, volných intencí, poplatků za různé úkony a pod. měl klášter ročního příjmu 1763 zl. 22 kr., z čehož musel vydržovati 13 řeholníků a sluhy. Připadalo tedy na každého řeholníka (nečítaje v to sluhy) asi 135 zl. ročního příjmu, z něhož ještě jedna třetina musela býti podle řádových stanov odvedena na vykupování otroků.

Avšak zase na druhé straně byl tento roční příjem zatížen fundačními povinnostmi. Vedle jiných

povinností, fundačními listinami vyměřených, byli kněží kláštera povinni odsloužit ročně 2060 fundačních mší sv., čili průměrně 6 denně. Komisař vzal s sebou všechny dluhopisy a obligace, jakož i seznam všech fundací a povinností odtud plynoucích. Klášter však měl až do dalšího rozhodnutí fundační povinnosti vykonávat, začež bude mu později zapláceno. Dluhopisy odevzdány do c. k. komorního platového úřadu.

Tím se posláni zrušujícího komisaře v Zašově skončilo. Svolal si ještě znovu všechny řeholníky a vybral od nich písemné vyjádření, co chtějí v budoucnosti dělati. Všichni kněží se rozhodli pro stav světských kněží, bratři chtěli už v tichosti někde u příbuzných žít z pense, jež jim bude milostivě povolena.

Ve středu 17. prosince bylo celé jednání skončeno a hr. Salm odjížděl do Brna, aby podal zprávu o provedeném zrušení. V klášteře zůstal po odchodu zrušovacího komisaře smutek. Byly to smutné vánoce, nejsmutnější za celou dobu, co klášter stál. Co by asi byl napsal pisatel klášterního protokolu, který radostí plesal nad založením kláštera, kdyby se byl dožil jeho zrušení?

Avšak čas nestojí a dny plynuly. A každý přinášel nějaké přípisy a nařízení. Řeholníci museli stále dávat pozor na různé předpisy, týkající se jejich současného a budoucího života. Byla jim vyměřena denní částka na stravování, neboť klášterní zásoby byly zapečetěny. Bývalý ministr dostával 1 zl, denně, ostatní po 40 kr. Rovněž jim byla vyměřena částka 100 zl, na zakoupení civilního oděvu, neboť měli pouze řeholní hábit, v němž nemohli chodit. Museli se starat o saekularisaci, totiž o biskupovo prohlášení, že mohou pobývat ve světě, museli si hledat své příští bydliště, po případě starat se o své budoucí působiště. Zatím však museli vykonávat fundační povinnosti v plném rozsahu, jak je předpisovaly fundační listiny.

Zatím u úřadu vedlo se dlouhé jednání o výši pense pro řeholníky. Pense měla být vyplácena z ročních důchodů kláštera. Podle císařova nařízení měli bratři dostávat po 150 zl., zbylo by tedy z 1763 zl. pro ostatní členy 1463 zl. čili pro každého kněze 133 zl. Avšak za klášterní budovu, víno a svrsky může ještě ztržít asi 6000 zl., čili při 4% zvýšila by se suma ročního důchodu na 240 zl., čili na každého kněze by připadlo z majetku kláštera 154 zl. ročně. A tento důchod se ještě zvýší, neboť ostatní kláštery trinitářské měly větší majetek a podle císařského nařízení má se vyměřiti pense příslušníkům jednotlivých řeholí z majetku všech zrušených klášterů toho kterého řádu. Tím by se pense zvýšila až na 192 zl., čili 16 zl. měsíčně pro každého kněze. Tento jeho návrh byl také přijat a 3. března 1783 byla řeholníkům poukázána pense a zároveň také 100 zl. na oděv.

Za datum, do kterého měli řeholníci z kláštera odejít, byl stanoven 15. březen. Někteří skutečně do té doby byli již mimo klášter, na př. P. Gabriel, jenž byl už při zrušení kláštera administrátorem fary v Hrozenkově. Ale většina do té doby nebyla ještě vybavena a proto odešli až později. Nejvíce jich odešlo v květnu a P. Anaklet zůstal dokonce až do června, protože byl nemocný a prodělával mléčnou kuru. Kromě toho zůstali v bývalém klášteře

ještě i tři řeholníci, kteří byli pověřeni prozatímním vedením duchovní správy, dokud nebyla v Zašově zřízena duchovní správa řádná.

Klášter byl opuštěn. Kde kdysi zaznívaly zbožné modlitby a zpěvy, byl nyní klid. Kde kdysi tichými kroky spěchali bílí mniši s modročervenými kříži na škapulířích do chóru, předli nyní pavouci své sítě zapomnění...

Avšak brzy poté došlo i na pouti. Dne 21. dubna 1784 vydal císař zákaz chození na pouť a poručil stíhati pokoutou všechny účastníky průvodu. A příštího roku 1. srpna 1785 byl tento zákaz ještě zpřísněn v tom smyslu, že byly zakázány všechny průvody kromě průvodů se Svátostí oltářní a průvodů ve dny prosebné. Kde byla nadace na procesí do poutních míst, měla být obrácena na stavbu školního příbytků učitelských, na platy učitelů nebo na zakupování školních knih pro chudé děti. V důsledku toho zákona ochably i pouti zašovské.

ZŘÍZENÍ FARY.

Už 17. prosince 1783, tedy ihned, co se dověděl o chystaném zrušení zašovského kláštera, podal rožnovsky farář Karel Kayl žádost, aby v Zašově byla po odchodu trinitářů zřízena samostatná duchovní správa. Jako důvody své žádosti uváděl:

1. Na panství meziříčském žije v přítomné době 22.685 obyvatel a na duchovní správu po odchodu trinitářů bude pouze 9 kněží, což při veliké rozlehlosti valašských obcí jest velmi málo.

2. Trinitáři byli do Zašově uvedeni právě jenom s ohledem na veliký počet obyvatelstva na panství, aby vypomáhali v duchovní správě.

3. Kostel zašovský jest filiálkou kostela rožnovského a patří k němu sedm vesnic: Zašová, Střítež, Veselá, Hrubá Lhota, Malá Lhota, Brňov a Zubří. Vesnice tyto jsou roztroušeny až do vzdálenosti dvou hodin cesty a čítají na 6.000 obyvatel.

4. Po odchodu trinitářů bude nutno v Zašově ustanoviti více kněží, aby bylo dostatečně postaráno o duchovní správu, neboť jinak jest možno, že při velké vzdálenosti do kostela rožnovského by byli lidé vydáni nebezpečí odpadu od víry a přestoupení k náboženství nekatolickému.

Zrušující komisař hr. Salm poznal z vlastní zkušenosti, že v Zašově bude opravdu nutno zříditi samostatnou duchovní správu a proto ve zprávě, kterou podával o svém výkonu zemskému guberniu a prostřednictvím jeho císaři, také upozornil, že bude třeba zříditi faru alespoň se dvěma kaplany, ponechati dřívější kostel a neodsvětiti jej, postarati se o budovu pro novou faru a ponechati při kostele některá starší bohoslužebná roucha. Lepší věci mají prý se prodati. Za farní budovu by se snad hodila část kláštera. O tom však prý se mají vysloviti odborníci a o počtu kněží má být dotázán olomoucký arcibiskup jako ordinář místa. K názoru hr. Salma přiklonilo se i gubernium a rozhodlo, že do definitivního rozhodnutí vyššími instancemi má být v Zašově zřízena prozatímní duchovní správa. Požádalo proto 3. března 1784

olomouckého arcibiskupa, aby pověřil trinitáře kolik třeba – prozatímním vedením duchovní správy. Zároveň měl podati dobrozdání, kolik bude třeba kněží pro připravovanou faru zašovskou. Konsistoř vyzvala proto 11. března meziříčského děkana Fr. Kostelníka, aby podal konsistoři své mínění. Děkan celou záležitost prozkoumal a 2. dubna podal konsistoři své hlášení, v němž uvádí, že podle jeho šetření bude pro Zašovou potřeba aspoň 3 kněží, poněvadž do Zašové patří 7 vesnic, v nichž je mnoho lidí a kromě toho tam dochází mnoho poutníků. Pro duchovní správu byli by vhodni: P. Marián Šiška, P. Gabriel Knopp a P. Alexander Pilz. P. Šiška jest bývalý vikář kláštera zašovského a byl svátečním kazatelem. V Zašové byl již delší dobu, takže zná dobře poměry a vypomáhal již i před tím v duchovní správě. P. Knopp však jest již delší dobu administrátorem v Hrozenkově, nemůže proto býti, třebas by byl velmi vhodný, ustanoven v duchovní správě v Zašové. P. Pilz, který už před tím vyučoval náboženství na škole zašovské, učí nyní všechny předměty místo zestárlého rektora. Jest rodem Němec, ale zná velmi dobře česky. Proto navrhuje, aby duchovní správou byl pověřen ještě i bývalý ministr zašovský P. František Jelínek, muž, jemuž není daleko rovno (vir omni expectione maior). Podle tohoto návrhu oznámil arcibiskup 20. dubna zemskému guberniu, že vedením prozatímní správy pod dohledem faráře rožnovského pověřil P. Jelínka, P. Šišku a P. Pilze.

Za byt kněžím byl ponechán bývalý klášter podle směrnic pro rušení klášterů na pět měsíců. Když pak koncem května mělo těchto pět měsíců uplynouti, žádal exministr František Jelínek, aby jim bylo dovoleno bydleti v klášteře i po uplynutí zákonité doby v šatě civilním, dokud nebude učiněno definitivní rozhodnutí o zřízení fary. Krajský úřad navrhl 2. května guberniu, aby žádosti bylo vyhověno. Gubernium se však dotázalo vrchního ředitele všech statků zrušených klášterů hr. Ant. Val. Kašnice, možno-li to povolit. Ten 8. června odpověděl, že ano, ale jen na tak dlouho, dokud by se nenalezl kupec na bývalý klášter, nebo dokud se nenajde vhodný byt ve vsi. Že však začátkem příštího měsíce pojedě do Holešova a do Zašové na obhlídku bývalých trinitářských klášterů, aby se přesvědčil, jak by se nejvhodněji opuštěné budovy daly zpeněžit pro Náboženskou matici, jíž připadl všecken movitý i nemovitý majetek zrušených klášterů.

Zatím se však starala o vhodnou budovu pro novou faru také konsistoř. Ta vyzvala 7. června meziříčského děkana, aby se ohlížel po vhodném bytě pro kněze, až tam bude zřízena nová fara. Děkan 16. června odpověděl na tento dotaz: "Zašová jest dědina a už jméno dědiny ukazuje dostatečně, že se tam najde jen pořádku příhodných a slušných bytů a tím méně poblíž kostela." Zašel proto k fojtovi, který se nejlépe vyzná v obci, a ten mu pověděl o třech světnicích v obci, ale malých. Jedna světnička jest v prvním patře ve škole, druhá by byla ve dvoře a třetí v panském hostinci. Tyto světnice nejsou sice daleko od kostela, ale první potřebuje úplné opravy, aby byla k obývání schopná, druhá je malá a nepohodlná a třetí je v hospodě, což jistě by se pro kněze nehodilo, pro přílišný hluk, zvláště při muzikách. Nejvhodnějším

bydlištěm by byl klášter. Je dosti veliký a blízko kostela. Nejlépe by bylo – záleží ovšem na rozhodnutí nadřízených úřadů a na dobrozdání znalců – kdyby byla na obydlí kněží vyhrazena část kláštera. Nebo snad by se též hodil tzv. dvůr, který sice nesousedí s kostelem, ale je na území bývalého kláštera. Bylo by ovšem nutno tento dvůr opravit, protože se ho dříve užívalo za skladiště zahradních potřeb.

Pokud se však týkalo tohoto posledního, že by se totiž snad dal adaptovati na faru tzv. dvůr v klášterní zahradě, odvolal děkan již 18. června svůj návrh, neboť se přesvědčil, že dvůr jest jenom z vepřovic (egyptských cihel), že by se proto na faru nehodil.

V důsledku dobrozdání děkanova žádal arcibiskup 26. června, aby na faru byla ponechána část kláštera, aby kněží nemuseli bydlet roztroušeně ve vsi, že by tím trpěla duchovní správa farnosti. Gubernium vyžádalo si v důsledku této žádosti referát od krajského úřadu, v němž referent von Beer navrhuje, aby bylo žádosti vyhověno až do doby, dokud nebude rozhodnuta otázka patronátu nad farou, jež má býti zřízena.

Jednání o zřízení fary se však protáhlo, neboť zatím se přišlo na to, že by přiřazení sedmi vesnic do Zašové bylo nepřihodné, neboť nově utvořená farnost by byla příliš rozsáhlá. Že by tedy bylo lépe zřídit ještě také samostatnou duchovní správu ve Veselé a v Zubří, čímž by potom k faře zašovské zůstala vedle Zašové přiřazena jenom obec Střítež. Tento záměr byl také uskutečněn a r. 1784 zřízena fara ve Veselé a r. 1785 v Zubří. A tak došlo teprve v r. 1785 k definitivnímu zřízení samostatné fary zašovské, jejíž patronát si ponechal sám císař. Teprve později přešlo patronátní právo na Náboženskou matici.

Fundační listinou byla v Zašové zřízena místa 2 systemisovaných kněží a to faráře s platem 400 zl. ročně z Náboženské matice a kaplana s ročním platem 200 zl. Za farní budovu byla ponechána část bývalého kláštera, zatím co ostatek byl přidělen Náboženské matici, od níž byl odprodán roku 1794 tehdejšímu vrchnímu meziříčského panství Ondřeji Vilímkovi za obnos 432 zl., čímž přešel do rukou soukromých. Bývala tam barvírna. Roku 1800 získala část zašovská obec a umístila v ní školu. R. 1901 zakoupil ji Spolek sv. Josefa z Vítkovic a přeměnil ji na sirotčinec a postavil při něm soukromou obecnou školu. Zakladatelem a největším dobrodincem Ústavu sv. Josefa byl zemědělský olomoucký světicí biskup Msgre Jan Stavěl, jenž sem velmi rád přicházel na návštěvu.

POŘAD FARAŘŮ.

Další dějiny zašovské fary nejsou už tak bohaté. Jednak doby byly již klidnější a jednak – to jest asi nejdůležitější – 1. června 1871 vypukl v blízkosti kostela požár, který se rozšířil i na kostel a faru. Při požáru – o němž více v dalších řádcích – byl zničen i farní archiv. Nezůstalo nic než matriky, které byly závčas zachráněny. Proto musíme se pro dějiny fary v letech 1785–1871 spokojiti jen s několika málo daty, jež jen skrovně osvětlují tento dlouhý úsek.

Prvním farářem zašovským po zřízení samostatné fary stal se r. 1785 dosavadní administrátor a někdejší ministr zašovského kláštera **P. Anastasius** od sv. Jana z Mathy, světským jménem František Jelínek, a prvním kaplanem P. Beneventus Jux, jenž se také po smrti P. Jelínka (4. září 1788) stal administrátorem. Za něho byly založeny nejstarší zašovské matriky, počínající r. 1785. Starší byly vedeny v Rožnově od r. 1666, před tím v Meziříčí od r. 1652. Opisy všech zápisů od r. 1688 jsou v konsistorním archivu v Olomouci.

Druhým farářem zašovským byl **Josef Hapka** v letech 1788–1805. Presentován byl císařem Josefem II., jenž měl nad zašovskou farou patronátní právo. Pocházel ze Strážnice a byl před tím lokálním kaplanem v Bánově. O jeho činnosti není zpráv.

Třetím farářem stal se r. 1805 **František Hohn** a byl zde až do r. 1828, kdy se stal farářem v Cholině. Pocházel ze Slezska a působil před tím jako administrátor v Brumově. Byl to muž horlivý a byl také osm roků děkanem a školním inspektorem děkanství meziříčského. Založil i pamětní knihu farní, dnes bohužel nezvěstnou. Padla pravděpodobně také za oběť požáru v r. 1871. V r. 1823 dal postavit nový hlavní oltář nákladem 200 zl. Stavěl jej sochař Josef Skladař. Za něho bylo r. 1808 odvedeno kostelní stříbro v celkové váze 70 funtů. Z větší části byly to votivní dary od milostného obrazu Panny Marie a bohoslužebné nádoby, jako pozlacená monstrance, 6 pozlacených kalichů s patenami, 2 menší konvičky, dvě ciboria, 10 svícňů, 1 křížek, kaditelnice s loďkou, dvě vázy na květiny atd., a za to dostal kostel státní obligaci na 1370 zl. V náhradu za odebrané věci věnoval kostelu zdejší kaplan P. Lohr nový kalich, měděný a pozlacený, na nějž dal vyrytí nápis: Cum nec sacro parceret argento necessitas publica fieri fecit P. F. Lohr – když státní úpadek nešetřil ani posvátného stříbra, dal udělati P. Lohr. Kalich zachován je dodnes, ale už se ho neužívá. Jakých zásluh si získal P. Hohn o kostel a pouti jinak, známo není.

Po odchodu Hohnově stal se farářem **František Winter**. Narodil se r. 1784, na kněze byl vysvěcen r. 1810 a do Zašové přišel z Ostravice, kde byl farářem od r. 1820. Byl to kněz vzorný, horlivý a svatého života. V Zašové působil až do své smrti r. 1850. Získal si veliké zásluhy o kostel i zvelebení poutí. Prožil v Zašové dvakrát cholera: 1834 a 1848, při níž zemřeli i kaplani: 1834 Jan Broďák a 1848 Ant. Koukal, kteří se při vykonávání kněžských povinností nakazili. Oba byli pochováni na starém hřbitově v Zašové. K posledku trpěl těžkou chorobou, pro kterou odmítal i úřad děkanství, avšak na všeobecnou žádost kněžstva děkanátu přece jen tento úřad přijal. Zastával jej však pouze dva roky (1848–1850). Avšak obtíže, spojené s visitací rozsáhlého děkanství, přivedily mu předčasnou smrt. Zemřel 17. července 1850 ve věku 66 let. Matrika jako příčinu smrti udává zápal. Pochován byl na místním hřbitově důvěrným přítelem děkanem Paláskem z Kelče. Farní kronika jej chválí jako vzor kněžského života, velikého dobrodince kostela a otce a pomocníka chudých. Farníci dlouho na něj nemohli zapomenout a dlouho jej oplakávali. Jako památka na faráře Wintra chová se

dodnes na faře obraz "Ecce homo – Ejhle člověk" od slavného českého malíře Karla Škréty. Na zadní straně jest nápis: "Karl Schreta fecit 1674 – maloval Karel Škréta r. 1674."

Krátkou dobu po něm působil v Zašové jako farář **Karel Jelec**. Pocházel z Lipníka, kde se narodil r. 1785. Na kněze byl vysvěcen r. 1808 a působil posledně v Chvalkovicích u Olomouce. Za něho byla na útraty patrona (Náboženské matice) v letech 1850 a 1854 obnovena střecha na kostele a r. 1850 zakoupen stříbrný a pěkně tepaný kalich. V září 1855 odešel do pense.

R. 1855 stal se zašovským farářem **František Skýba**, rodák přerovský (nar. 1799). Na kněze byl vysvěcen r. 1825 a působil dlouhá léta jako kaplan v Cholině, až se r. 1847 stal lokálním kaplanem v Choryni. Byla to významná osobnost mezi kněžstvem v celém okolí a proto se již r. 1858 stal děkanem, kterýžto úřad zastával až do konce života. Současně byl i školním inspektorem. V r. 1859 vykonal zde generální visitaci arcibiskup Bedřich Fürstenberg, při níž se dostalo faráři pochvaly za horlivost. V r. 1860 však těžce ochuravěl a stal se postupně neschopným duchovní správy. Zemřel 3. listopadu 1867 na dnu a byl pochován na zdejším hřbitově Antonínem Fialou, arciknězem z Kelče.

Po P. Skýbovi stal se zašovským farářem **František Svoboda**, až dosud farář v Plumlově. Postavil v kostele boční oltář sv. Kříže. Za farářování Svobodova postihlo kostel a faru veliké neštěstí. Dne 1. června k 11. hodině noční vzňala se chalupa kus od kostela stojící. Vítr však vál směrem ke kostelu a přenes tzv. samohaše, t.j. hořící došky, až na kostel, takže vyhořel a s ním i fara. Požár byl tak obrovský, že shořely obě věže a ve faře všechn inventář, i archiv. Jen matriky byly zachráněny. Faráři shořel skoro všechn inventář, dříví a slepice. Ani kostel ani fara pojištěny nebyly. Po požáru byl kostel pokryt zinkovým plechem, avšak cibulovité věže obnoveny nebyly a byly pouze nadkryty nízkou stříškou. Fara byla pokryta taškami. Po čas opravy fary bydleli kněží v soukromí a bohoslužby konaly se při jasném počasí u některého oltáře, při dešti pod kůrem nebo v sakristii. Brzy po požáru (r. 1873) odešel P. Svoboda na pensí do svého rodiště Kojetína, protože jeho zdraví bylo otřeseno. Dalším farářem zašovským, v pořadí osmým, stal se dosavadní rožnovský kaplan **Josef Arnošt**, jenž působil v Zašové až do r. 1885, kdy odešel za faráře do Rožnova. Jeho činnost byla rozsáhlá, avšak není bohužel zaznamenána. Farní kronika o něm skoro mlčí. Jen náhodně se dovídáme, že dal postříbřití rám kolem milostného obrazu Panny Marie. Stalo se tak bez pochyby poté, co zdejší rodák P. Josef Žlebčik, tehdy kaplan ve Vyškově, později farář ve Staré Bělé, dal brněnskému malíři J. Šichanovi malovati podle milostného obrazu nový obraz.

R. 1885 stal se devátým farářem zašovským **Josef Odstrčil**. Narodil se r. 1847 v Těšeticích a po vysvěcení na kněze působil jako kaplan v Brumově a

Valašských Kloboukách, odkud se r. 1879 dostal za faráře do Růžďky, načež r. 1885 za faráře do Zašové.

V P. Odstrčilovi dostalo se do Zašové jednoho z nejhodnějších farářů, jemuž okrasa domu Božího, rozvoj náboženského života a rozkvět poutí ležel nejvíce na srdci. Opravil a ozdobil kostel. R. 1887 postavil nový boční oltář sv. Jana Nepomuckého. Roku 1892 postavil místo prozatímně upravených věží nové věže cibulovité a zřídil třetí věžku, tzv. sanktusní. Svěcení nových věží konalo se 7. srpna 1892. Tehdy byl také zavěšen na malé věžce nový zvon sv. Josefa s nápisem: "Sv. Josefe, oroduj za nás!" R. 1888 pořídil jako protějšek starého milostného obrazu obraz sv. Cyrila a Metoděje, který umístil na epistolní straně hlavního oltáře. Autorem obrazu byl rovněž J. Šichan z Brna. Z jeho iniciativy byly konány v letech 1900, 1901, 1902 velkolepé poutí mužů z děkanství valašskomeziříčského do Zašové. R. 1895 dal upravití stráž ve Stračce a zříditi tam Lurdkou jeskyni se sochou Panny Marie.

R. 1898 uspořádal misie, jež konali jesuité se sv. Hostýna. Založil farní kroniku, do níž horlivě zapisoval různé události a sepsal kratší dějiny bývalého kláštera trinitářů a poutí zašovských. Pro novější dějiny zašovské fary mají jeho zápisy značnou cenu, protože namnoze doplňují mezery, vzniklé požárem v r. 1871. Za něho se konaly v Zašové dvě generální visitace: r. 1894 a 1903. Visitátorem byl po dvakrát arcibiskup olomoucký dr. Theodor Kohn. Po druhé visitaci však P. Odstrčil musel odejít na léčení jaterní nemoci do Karlových Varů, kde také ve věku 66 roků 14. srpna 1903 zemřel. Pochován byl ve svém rodišti Těšetících.

Nástupcem P. Odstrčila stal se r. 1903 dosavadní farář ve Val. Bystřici **Jan Jandásek**. Narodil se r. 1862 ve Chvalkovicích u Olomouce, na kněze byl vysvěcen r. 1885, kaplanoval v Derfli (Sady) u Uh. Hradiště, potom ve Val. Kloboukách a r. 1894 se stal farářem ve Val. Bystřici (tehdy Velké Bystřici). Na zašovskou faru byl investován (dosazen) koncem r. 1904. Byl to kněz horlivý, jenž se staral jak o kostel a poutí, tak také o náboženský život farnosti. R. 1904 pořídil dvě barevná okna v presbytáři nákladem 1800 K, 1905 zakoupil za 6000 K pneumatické varhany od firmy Mölzer z Kutné Hory, 1906 dal dělati novou šamotovou podlahu v presbytáři, 1907 obnovil křtitelnicu a příštího roku boční oltáře sv. Ottilie a všech svatých, r. 1909 oltář sv. Kříže. Založil řadu katolických spolků, např. Omladinu, Všeodborové sdružení a j. R. 1911 se stal děkanem a farářem v Rožnově.

Jedenáctým farářem zašovským stal se r. 1911 **P. Josef Stančák**. Pocházel z Frýdlantu, kde se narodil r. 1866. Studoval ve Val. Meziříčí, na kněze byl vysvěcen r. 1889 a působil jako kaplan v Osoblaze (Hotzenplotz), od r. 1900 jako správce trestnice na Mírově, odkud se dostal do Zašové.

První snahou nového faráře byla důkladná oprava kostela, na němž se už přes 40 roků nepodnikly větší opravy. K opravám, jež si vyžádaly nákladu přes 37.000 K, bylo přikročeno již r. 1912. Téhož roku opravena Stračka nákladem 1700 K. Rovněž zakoupeny vzácné brokátové dalmatiky a pluviál za 1000 K. R. 1914

podnikl malbu kostela již za obnos 3160 K. Provedl ji Jaroslav Paleček, malíř z Prahy. Byl to čin nanejvýš prozřetelný, neboť již za několik týdnů po dokončení malby vypukla světová válka, jež znemožnila podobné podniky. R. 1917 byly zrekvírovány pro válečné účely zvony: Nejsvětější Svátosti oltářní (524 kg) a sv. Alois (30 kg). Naposledy se jimi zvonilo v pátek 4. května o 3. hod. a k večeru byly odvezeny. K nim měl na podzim téhož roku přibýti ještě i třetí zvon, avšak farář podal prostřednictvím kroměřížského probošta dr. A. C. Stojana žádost k císaři, aby v Zašové jako na poutním místě byly ponechány aspoň dva zvony. Žádost byla vyřízena zásluhou dr. Stojana příznivě. V r. 1918 však došlo i na písňaly u varhan. Za války koupil několik bohoslužebných rouch, mezi nimi i bílý ornát s obrazem Panny Marie zašovské. R. 1924 postaven na starém hřbitově z jeho podnětu pomník padlých, na nějž peníze věnovaly vdovy po padlých vojácích. R. 1927 zakoupil nový zvon "Sv. Josefa" o váze 560 kg za obnos 15.653 K. Posvěcen byl od svétícího biskupa Msgr. J. Stavěla 4. září 1927.

Vedle kostela staral se P. Stančák velmi horlivě o náboženský život své farnosti, zvláště v letech popřevratových, kdy bylo agitováno pro hromadné odpadávání od Církve. Konal četná tridua, na něž zval význačné kazatele, konal různé náboženské slavnosti a pečoval o rozkvět poutí. Na jeho pozvání zúčastnil se hrubě poutí v r. 1922 i arcibiskup dr. Stojan.

Osobně byl P. Stančák velmi milé povahy, hluboce zbožný a života vpravdě příkladného. Žil a přímo hořel opravdu jen pro čest a slávu Boží. Se zdravím, podemletým nervovým záchvaty, ledvinové nemoci a cukrovky, odešel P. Stančák koncem r. 1927 na pensi do Val. Meziříčí, kde také r. 1930 zemřel.

Po P. Stančákovi přišel za faráře do Zašové **P. František Řezníček**. Narodil se r. 1880 v Bilanech u Kroměříže, studoval v Kroměříži a na kněze byl vysvěcen v Olomouci 1904. Působil jako kaplan v Melči, Klimkovicích, ve Frenštátě a ve Velké Polomi, odkud se r. 1928 dostal do Zašové, kde zůstal až do svého pensionování.

V r. 1929 opraven hlavní oltář, obě věže nákladem 38.000 K, r. 1930 provedena nákladem přes 4.000 K elektrifikace kostela, r. 1931 opraveny pukliny na klenbě kostela nákladem přes 110.000 K.

V červenci 1940 odešel do Frýdlantu.

Nynějším farářem zašovským, v pořadí třináctým, jest **P. Heřman Štíhel**. Rodák ze Staříče u Místku (1903), studoval v Místku a Olomouci, kde byl také r. 1927 vysvěcen na kněze. Po vysvěcení působil jako profesor na arcibiskupském gymnasiu v Kroměříži, v r. 1935 však na vlastní žádost odešel a stal se farářem ve Veselé, odkud v r. 1940 přešel za faráře do Zašové.

U příležitosti instalace nového pana faráře v Zašové přinesly Noviny zpod Radhoště článek, jímž jednak hodnotí jeho práci ve Veselé a jednak nastiňují, jaká práce jej čeká v Zašové.

"Trvalou památkou na působení P. Štíhela ve Veselé", píše se tam, "zůstane výzdoba kostela, kterou s

velikým porozuměním provedl. P. Štíhel jest znám velmi šťastnou rukou a odbornou znalostí při výzdobě kostela a jeho byt je vlastně malé museum uměleckých památek. A v Zašové se mu otevírá teprve vhodné pole působnosti v tomto ohledu. – Krásný barokní kostel zašovský volá už po léta po novém důstojném rouchu vnějším i vnitřním. A hlavně vnitřním. R. 1942 bude 200. výročí slavnostního posvěcení zašovského kostela od biskupa Lichtenštejna. Velmi vhodná příležitost, jíž – jak jsme se dověděli chce pan farář využít pro malbu kostela. Jsme jisti, že toto dílo provede a to tak, jak si toho zašovský kostel zaslouží. Zašovští farníci a také poutníci, kteří do Zašové přicházejí, jistě nezavrou svou ruku k vykonání tohoto opravdu potřebného díla. P. Štíhel vykonal však mnoho také pro obrodu náboženského života ve Veselé. I v Zašové bude mít v tomto ohledu dosti práce, neboť farnost zašovská je dosti velká a vyžádá si v duchovní správě napětí všech sil. Nový pan farář přináší si nadšení pro tuto práci a porozumění pro své farníky jak v ohledu náboženském, tak i v ohledu sociálním. Ve Veselé horlivě pracoval v katolické Charitě a vůbec ve všech katolických spolcích, zvláště Mariánské družině, a v této práci jistě bude pokračovati i v Zašové. Ale na konec nejdůležitější. Zašová jest známým valašským poutním místem, jež zvláště v minulosti bylo na Valašsku velmi proslulé. Minulé století a také počátek tohoto století poutím příznivý nebyl. Nyní však všichni cítíme, že poutní místa jsou důležitým zdrojem a posilou náboženského života. Proto také povstávají ze zapomenutí k novému rozkvětu. Zašová zůstala za druhými poutními místy pozadu. Bude proto potřeba mnoho práce a přičinění, aby zameškané dohnala. A pan farář přináší s sebou energii a velikou chuť do práce a hodlá se přičinit, aby Zašová co zameškala, také dohnala."

Z úkolů, jež Noviny zpod Radhoště žádají na novém p. faráři, již část byla provedena, na př. oprava věží na kostele, jiná se připravuje (oprava střechy kostela, malba vnitřku atd.), takže v krátké době zastkvěje se kostel v novém, důstojném rouchu. S velikou chutí pustil se p. farář také do zvelebování poutí, takže jest naděje, že i v tomto úseku, stejně jako ve zvelebování náboženského života farnosti, s pomocí Boží vykoná kus práce. Dej Bože! Ad multos annos!

POŘAD KAPLANŮ.

1. Beneventus Jux 1785–1793
2. Bonaventura Ubely 1793–1794
3. Martin Slavíček 1794–1798
4. František Kozyra 1798
5. Jan Příbyslavský 1798–1802
6. František Rožen 1802–1806
7. František Kostka 1806–1816
8. František Lohr, exjesuita, 1816–1820 (věnoval kostelu kalich)
9. Jakub Uvira 1820–1822
10. Jan Broďák 1822–1834 (zemřel na cholery)
11. Antonín Koukal 1834–1848 (zemřel na úplavici)
12. Jan Spina 1848–1856
13. František Vaculík 1856–1868
14. Jan Blažej 1868–1875

15. František šamánek 1869
16. Ferdinand Dresler 1875–1881
1882–1888 bez kaplana
17. Adolf Geller 1889
18. František Klímek 1890–1892
19. Ignác Sitta 1892–1896
20. Antonín Machálek 1896–1897
21. Josef Burián 1897–1900
22. Alois Sedlář 1900–1912
23. Antonín Čevela 1912–1914
24. Emil Prchlík 1914–1918
25. Jan Hrubý 1918–1926
26. Ferdinand Funk 1926–1928
1929–1933 bez kaplana
27. Antonín Mochola 1934
1935–1940 bez kaplana
28. František Voldán 1940 – 1952
29. Antonín Křižan 1945–1947

POUTI PO ZŘÍZENÍ FARY.

Dekrety císaře Josefa II. byly pouti do Zašové sice podlomeny, ale úplně nepřestaly. A také sotva bylo jen trochu možno, byly zase obnoveny. Bývalé slávy však už nedosáhly.

Kdy počaly opět chodit do Zašové první průvodci, nelze zjistit, neboť knihy, v nichž se oznamuje pořádek bohoslužeb, shořely při požáru kostela r. 1871. Tam by jistě bylo zaznamenáno alespoň něco, kdy který průvod přišel a za které procesí byly slouženy mše sv.

Nejstarší zpráva o průvodech do Zašové po obnovení poutí jest z r. 1824. Zaznamenává jí stará pamětní kniha na fojtství ve Vigantících u Rožnova. 29. června 1824 strhlo se nad Rožnovem a okolím veliké krupobití, které zničilo všechnu úrodu. Potok Házovka se tak rozvodnil, že se vylil z břehů a odnášel s sebou i celá stavení, hospodářské nářadí, dobytek a pod. Horní ulice a náměstí v Rožnově bylo pod vodou, že sotva se dalo přebrodit zde na koni. Škoda byla obrovská, na štěstí však si celá pohroma nevyžádala obětí na lidských životech. V důsledku toho uradili se farníci rožnovští, že budou každoročně na tento den – svátek sv. Petra a Pavla – putovati do Zašové a prositi Pannu Marii, aby chránila rožnovskou farnost od pohromy krupobití a povodně. A tento slib plní rožnovští do dnešního dne.

Podobný slib o několik let později (kolem roku 1840) učinili obyvatelé Palačova. Podobně jako farnost rožnovská byli i oni stíženi velikou bouří s krupobitím, která zničila celou úrodu. Tehdy udělali slib, že budou každoročně v sobotu před Božím Tělem putovati do Zašové a věnují svíce do kostela s tím úmyslem, aby Panna Maria jejich obec chránila.

Stejný slib složila r. 1840 obec Krhová. R. 1940 konala se stoletá památka této události, při níž připutovalo veliké procesí s hudbou za vedení pisatele této knížky, jenž ve svém kázání vzpomněl stoletého výročí poutí a nabádal k zachovávaní slibu.

Zbožným slibem uctívati každoročně Pannu Marii zavázala se r. 1836 i sama Zašová. R. 1836 zuřila totiž v zašovské farnosti cholera tou měrou, že od 17. září do 7. října t. r. zemřelo na ni v Zašové 52 osob, ve Stříteži 15 osob (čítáni jen katolíci). Všude se ozýval srdcelomný pláč, ano i nejzarytější hříšníci k Bohu se vraceli, jak svědčí farní kronika. Bylo proto usnešeno v první neděli v říjnu mezi tehdejšími faráři P. Wintrem a farníky, že pátek 7. října má být společným kajícím dnem. Všichni farníci – vyjma nemocné – shromáždili se na konci dědiny u kříže při silnici do Rožnova a odtud šli v průvodu do kostela. Na prahu kostela všichni padli na kolena a tak pochodovali za modlitby k hlavnímu oltáři a kolem oltáře, prosíce Boha, aby na přímlyvu Panny Marie hroznou metlu cholery od farnosti odvrátil. Všichni přítomní hlasitě plakali. Nikdo se za slzy nestyděl. A výsledek proseb se dostavil. Ten den zemřela ještě jedna osoba, ale od té chvíle nezemřel již na cholera nikdo. Z vděčnosti za vyslyšení zavázali se zašovští, že budou každoročně světití tzv. cholerový pátek, totiž první pátek v říjnu, účastí na bohoslužbách. Svůj slib také plnili a dodnes plní. R. 1886 konalo se padesáté výročí složení slibu a r. 1936 sté. Oslava bývá taková, že ráno i odpoledne bývají slavné bohoslužby, jichž se zúčastňuje hromadně celá obec. Při stém výročí r. 1936 měli k tomu účelu prázdno i školní děti. Konal se i průvod ke kříži na dolním konci vesnice.

Po slibném začátku se pouti opět utěšeně rozvíjely. Zašová stala se opět jakýmsi duchovním centrem Valašska. Scházel ovšem klášter, který by mohl plnit poslání mohutného duchovního činitele na Valašsku, jak tomu bylo před 100 lety za trinitářů. Avšak i tak byly zašovské pouti mocným činitelem v duchovním životě širokého okolí.

Koncem stol. XIX. přicházely do Zašové poutní průvody z těchto místí Palačova (v sobotu před Božím Tělem), Vítkova ve Slezsku (v neděli před svátkem sv. Petra a Pavla), z Rožnova (na sv. Petra a Pavla), z Nového Jičína (v neděli po sv. Petru a Pavlu), na hrubou pouť v neděli po Navštívení Panny Marie veliké procesí z Val. Meziříčí s 3 kněžími, z nichž jeden míval vždy hrubou, ze Zubří, Hutiska, Horní Bečvy, Velkých Karlovic, Val. Bystřice, Nového Hrozenkova, Halenkova, Zděchova, Veselé, Perné a Petřkovic, na sv. Annu z Krhové, 15. srpna na svátek Nanebevzetí Panny Marie z Lešné a Příbora, 8. září z Hodslavic. Kromě toho přicházeli každou neděli a svátek, zvláště mariánský, četní poutníci jednotlivě.

Velikého rozkvětu dosáhly pouti za faráře Odstrčila, jenž opravdu žil pro zvelebení všeho, co souviselo s milostným obrazem Panny Marie.

Pouti v r. 1900, jež byla o svatodušních svátcích, zúčastnilo se 7000 mužů, z nichž 1100 přistoupilo k sv. přijímání. Jen z Val. Meziříčí přišel za vedení faráře Gilliga a 4 kněží průvod, čítající 4000 mužů. Slavnostním kazatelem byl P. Česlav Přichystal řádu dominikánského z Olomouce. A podobně se vydařily i obě pouti následujících let. Bohužel však se smrtí horlivého P. Odstrčila tyto pouti přestaly.

Předchozím poutím účastí poutníků se téměř vyrovnala hrubá pouť r. 1908, konaná na oslavu 50tiletého kněžského jubilea papeže Pia X. a šedesátého výročí vlády cis. Františka Josefa II. Zúčastnilo se jí přes 5000 cizích poutníků a asi 15 kněží. Z dalších významných poutí jest třeba vzpomenouti hrubou pouť r. 1922, jíž se zúčastnil olomoucký arcibiskup dr. Ant. Cyril Stojan. Měl sám kázání, sloužil pontifikální mši sv., křtil a udělil 170 dětem svátost biřmování. Poutníků bylo tolik, že kostel naprosto nestačil. Byl proto narychlo postaven oltář na nádvoří ústavu sv. Josefa a bohoslužby konány venku.

Jiná významná pouť byla pouť mužů a jinochů děkanství meziříčského 9. září 1934, při níž kázali Msgre Fr. Jemelka, metropolitní kanovník z Olomouce, a P. Lev Pospíšil z Val. Meziříčí. Pontifikální mši sv. sloužil Msgre Jan Stavěl, světicí biskup olomoucký. Dojmy z pouti byly velkolepé.

Podle zápisu p. faráře Řezníčka docházela v poslední době na pouť do Zašové tato procesí: Z Val. Meziříčí, Rožnova, Zubří, Veselé, Vidče, Val. Bystřice, Hodslavic, Mořkova, Krhové, Perné, Petřkovic, Janovic, Palačova, Halenkova, Nového Hrozenkova a Velkých Karlovic. Před r. 1938 ještě procesí z Příbora a Vítkova. V menším počtu i z jiných míst, jako na př. z Hutiska, Bečvy atd.

Kromě těchto poutí jednotlivých farností nebo vesnic konají se ještě v posledním čase poutí skupinové, jako na př. pouť valašského Orelstva, jež si vybralo Pannu Marii zašovskou za patronku své župy, pouť spolupracovníků salvatoriánských na Valašsku, Svazu katolických žen a dívek na Valašsku, Katolické Omladiny.

Zdá se, že v poslední době jde Zašová vstříc novému rozkvětu svých poutí, jež měly v minulosti tak slavnou tradici. Jest naděje, že nabudou zašovské pouti zase starého lesku. Bude ovšem nutno ještě mnoho práce a přičinění, jakož i zdolání mnoha překážek, z nichž jednou jest také nedostatek poutního domu, v němž by našli vzdálenější poutníci levné přenocování, neboť i při vši ochotě zašovských občanů, kteří velmi ochotně přijímají poutníky na noc, přece jen jest poutní dům základním požadavkem rozkvětu poutí. Dá Bůh, že úsilí nynějšího pana faráře vdp. P. Heřmana Štíhela, jenž usiluje ze všech sil o zvelebení zašovských poutí, bude korunováno zdárným výsledkem a pouti k Panně Marii zase se zastkví v krásném lesku ke cti a slávě Boží a k spasení valašského lidu.

STRAČKA.

Asi ¼ hodiny cesty severně od kostela vyvěrá na úbočí stráně Stračky pramen chutné a studené vody, který jest podchycen a trubkou v podstavci kříže vyváděn. U lidu požívá tento pramen pověsti zázračné – svaté vody a jest od poutníků hojně vyhledáván.

Pověst, týkající se této vody, zaznačil P. Bayer. V ní se vypravuje, že rytíř, zachráněný zázračně Pannou Marií, dal postavit na místě zachránění kapličku a do ní malovati obraz Panny Marie podle nočního vidění.

Když však obec vzrostla, byl na místě kapličky postaven nový kostel a obraz byl umístěn nad hlavním oltářem. Druhého dne však tam obrazu nebylo, ale byl nalezen pod Stračkou u pramene. Obraz byl přenesen do kostela, ale příhoda se opakovala ještě dvakrát. Z toho prý se poznalo, že Panna Maria si přeje, aby její obraz byl na tom místě. Byl tam proto ponechán a do kostela byl malován nový, podle obrazu původního. Starý obraz byl několikrát opravován a jeho prastará malba se již nedochovala.

Historický původ této studánky nebo aspoň její úprava spadá pravděpodobně až do dob trinitářů, kteří rádi upravovali své okolí podle různých tradic svého řádu. Tak víme, že na př. pojmenovali potok zašovský na biblický Cedron, provedli úpravu kostela v duchu trinitářském atd.

Studánka se zjevením jelena se zlatým křížem mezi parohy hrála důležitou úlohu při založení řádu. Proto pravděpodobně upravili trinitáři studánku pod Stračkou a umístili tam obraz Panny Marie. Později byl tam také postaven kříž. Pěčí faráře Odstrčila byla celá stráž v roce 1895 upravena, ve stráni zřízena jeskyňka, v níž umístěna socha Panny Marii Lurdské. Jeskyně uzavřena mříží. Slavnostní svěcení jeskyně se sochou Panny Marie konalo se 15. srpna 1895. Světitelem byl meziříčský farář P. Josef Vytopil. Znovu byla Stračka opravena za faráře P. Stančáka, kdy byl upraven přístup k vodě, zřízena k umývání nohou korytka a postaveno několik lavic. Nynější pan farář zabývá se myšlenkou postaviti ve Stračce sochu Panny Marie zašovské.

V dějinách Stračky jest zapsán 29. červen 1857 jako černý den. Toho dne byli v Zašové na pouti rožnovští a novojičtí. Několik osob z Nového Jičína chovalo se pohoršlivě, někteří dokonce ve Stračce tančili. Najednou se však pohnula skála a zřítíla se na ně. Při odklizení trosk bylo nalezeno 15 zohavených mrtvol, jež byly pochovány na hřbitově zašovském. Na jejich hrob byla dána tabulka, na níž byl celý výjev vymalován. Od té doby chodívali novojičtí na pouť do Zašové až v neděli po sv. Petru a Pavlu.

Až do r. 1932 patřila stráž Stračka obci. Toho roku byla podle usnesení obecního zastupitelstva část kolem jeskyně ve výměře 25 arů 27 m² odprodána farnímu úřadu, který bude pečovat o lepší vzhled celého okolí.

Za účelem snadnějšího přístupu ke Stračce byl r. 1940 upraven nový chodník. Tehdy konána také při pouti žen velká pouť ke Stračce, při níž měl kázání o významu místa vdp. Štíhel, místní farář.

Krásná okolní příroda, dobrá voda a příjemný klid je kouzlem, které láká do Stračky zástupy poutníků, kteří si potom odnášejí s sebou domů vodu, aby na přímluvu Panny Marie byli chráněni od různých nemocí. Důvěra v pomoc Panny Marie byla již jistě mnohokrát vyslyšena.

VYSLYŠENÍ PROSEB.

Již dějepisec Středovský poznamenal r. 1710, že obraz Panny Marie slyne od starodávna zázraky. Není však – bohužel – zpráv, jaké zázraky se kdy v Zašové přihodily, neboť nevedla se kniha o vyslyšení proseb na přímluvu

Panny Marie zašovské. Avšak okolnost, že již r. 1672 visely u milostného obrazu různé votivní předměty, ukazuje, že už tehdy pomoc Panny Marie zašovské byla známa. A že roku 1808 odvedeno bylo mnoho stříbra, stalo se jen tím, že řada vyslyšení byla veliká, neboť jistě jen někteří vyslyšení věnovali z vděčnosti za vyslyšení nějaký dárek k milostnému obrazu. A právě to svědčí o veliké úctě, jíž se Panna Maria těšila, a o veliké důvěře, v níž se k ní utíkali ve svých potřebách.

O jednotlivých vyslyšeních dovidáme se jen náhodně.

Jedním z nejstarších vyslyšení jest uzdravení meziříčského děkana Ondřeje Helmesiniho r. 1707. Zprávu o tom nám podává obraz, který dal Helmesini z vděčnosti za uzdravení namalovati a který dodnes visí na chodbě zašovské fary. Představuje nemocného děkana, ležícího na posteli, a nad ním se vznáší Panna Maria zašovská. Pod obrazem jest nápis: *"Dvojtihodný a vel. pán Andreas Helmesini, děkan meziříčský, ve svej již starosti do tak velkej a nebezpečnej nemoci upadl a to právě dne 17. máje 1707, takže žádně lidské naděje nebylo k navrácení předešlému zdraví, však nejsvětější Pannu Marii, Matku Boží, která jest uzdravení nemocných, ji za pomoc žádal, která se ctí v tomto kostelíčku zašovském a tak s pomocí její k náležitěmu zdraví předešlému přišel a na památku svého uzdravení tento nábožný obraz dal do tohoto chrámu svatého, napomínajíc všech, aby ve svých těžkostech a nemocích k ní se utíkali."*

O jiném vyslyšení prosby svědčí votivní obraz z r. 1745, zavěšený dodnes v sakristii. Představuje Pannu Marii zašovskou, před níž klečí rodiče s dvěma dítkami. Z jejich úst vychází prosba, vyjádřená nápisem:

"Matko Boží, uslyš nás a u svého Syna pros za nás!"

V dolní části obrazu jest nápis: *"Ex voto (podle slibu) 1745."*

Podle pověsti byl tento obraz věnován od manželů za uzdravení jednoho němého a jednoho chromého dítky.

Na dalším obraze jest zase znázorněno zachránění ženy před usmýkáním od splašeného koně. Podle jedné pověsti jedná se o ženu z Vítkova, podle jiné z Horní Bečvy.

Vděčen za své uzdravení z těžké nemoci byl Panně Marii i častokrát zmíněný rektor zašovský Jan Vranečka. Ten o svém uzdravení napsal do své kroniky: *"Když jsem já do těžkej nemoci byl upadnul r. 1711, takže žádněj naděje nebylo o mojim živobytí, ale 8 týhodnu jsem ležel, že sem již téměř ani žádným audem v těle svém nevládl a můj pan bratr fráter Václav právě se ke mně trefil přijít, on o mně všelijakou péči a starost měl, kterak by mně pomohl lékařství shledával. A největší byla lékařka moja blahoslavená Panna Maria, že téměř zázračně se z tej nemoci povstal. Lékaři o mně upustili, žádně naděje nedávali o mém zdraví."* Svou vděčnost Panně Marii projevil horlivým usilováním o uvedení trinitářů do Zašové a o zvelebení poutí...

Jiný případ účinné pomoci Panny Marie zašovské zaznamenává meziříčská matrika k r. 1744. Podle ní nějaký Jan Martin Fass, voják legie bádenské, ležící ten čas v Meziříčí, vyznáním protestant, byl kdysi v Zašově s vojenským lékařem a při té příležitosti navštívil také kostel. Zvláště jej zajímal obraz Panny Marie, o němž slyšel, že je zázračný. Nedlouho poté byl od svého velitele poslán s ordonancí do Hustopečí. Tam přecházel přes rozvodněnou Bečvu po úzké lávce a při přechodu spadl do vody. Voda jej sebrala a hrozilo mu utonutí. V posledním okamžiku spatřil však před sebou obraz Panny Marie zašovské a složil slib, že přestoupí ke katolické víře, bude-li zachráněn. Sotva že tento slib složil, přiběhli k řece dva muži a vytáhli jej na břeh a zachránili od jisté smrti. Voják viděl v této záchraně pomoc Panny Marie zašovské a zašel proto za meziříčským děkanem a splnil svůj slib. Stal se katolíkem. Na památku zaznamenal meziříčský kaplan Titl tuto příhodu do matriky.

Není divu, že všechny tyto příhody značně posílily důvěru k Panně Marii zašovské, jež se stala útočištěm valašského lidu ve všech jeho potřebách a starostech. A těch starostí bylo vždycky dost a jest dodnes.

I v nedávné a přítomné době bylo vyslyšeno mnoho proseb na přímluvu Panny Marie zašovské. Ant. Zámečník z Rožnova zaznamenal 23 případů různých vyslyšení z Rožnova, Zubří a Zašové, jak je slyšel od samých vyslyšených a hodnověrných svědků. Jeho zápisy chovají se dnes ve farním archivu zašovském. Autorita církevní se však o nich nijak nevypravila, takže nelze o nich mluvit jako o zázracích nebo zázračných vyslyšeních. Nicméně uvádím aspoň několik příhod jako doklad, jaké důvěře se Panna Maria zašovská na Valašsku těšila a v jakých potřebách byla vyhledávána.

Jako nejstarší vyslyšení v nemoci uvádí Zámečník uzdravení Emilie Holubové z Palačova. Ta se píchla kdysi trávou do nohy nad kotníkem, udělal se bolák až konečně jí noha ohnila až na kost. Bolestí byla noha celá pokroucená, takže nemohla chodit. Byla dopravena do Zašové, těžce se pohybujíc po berlách. Odtud se však vrátila uzdravena a berly nechala na památku v kostele.

R. 1852 nabyt zrak Jan Fidirich, tříletý chlapec z Dolních pasek rožnovských. Rodiče si nevěděli jiné rady a šli proto s chlapcem na pouť do Zašové. Tam mu umyli oči vodou ze Stračky a modlili se k Panně Marii za uzdravení. Na zpáteční cestě dítě prohlédlo a od té doby už vidělo. V době, kdy Zámečník spisoval své záznamy o zázračných uzdraveních, Jan Fidirich ještě žil a sám mu celou příhodu vyprávěl.

R. 1855 trpěl tkalcovský pomocník Jan Bolf z Rožnova oteklinou nohy, která mu práci na stavě skoro úplně znemožňovala. Nevida jiné pomoci, dobelhal se do Zašové a s důvěrou v pomoc umýval si vodou ze Stračky nohu. Otok se menšil, až konečně oteklina zmizela a to navždy.

V r. 1856 umíralo mnoho malých dětí. Tehdy onemocněla také Anna Kovářová z Veselé, stará dva roky. Naděje na uzdravení nebylo. Rodiče zanesli proto dítě do Zašové na pouť a po umývání vodou ze Stračky se uzdravilo, ačkoliv před tím veškeré léky byly marné.

R. 1870 trpěla Barbora Graclíková z Val. Bystřice velikými bolestmi hlavy, které náhle přestaly po umývání vodou ze Stračky.

R. 1877 trpěla Rosalie Paprskářová z Horních pasek rožnovských bolestivým dřením nohou. Když nepomáhaly ani masáže ani koupele a léky, rozhodla se jít na pouť do Zašové. Tam si umývala nohy vodou a bolesti zmizely a víckrát se neukázaly. (Zemřela 1903.)

R. 1878 se uzdravil jeden rok starý syn Františky Blažkové z Rožnova, který trpěl na souchotiny. Když veškerá lékařská pomoc byla marná, ba lékaři předpovídali brzkou smrt, donesla matka v nádobě vody ze Stračky a v ní chlapce koupala. V několika dnech byl chlapec zdrav.

Před r. 1883 měli manželé Trčkovi z Dolních pasek rožnovských dvě němé děti. Když bylo staršímu děvčeti 9 roků, vzala je matka s sebou na pouť do Zašové. Při mši sv. najednou obrátí se děvče až k matce a říká jí: "Hleďte, maměnko, tam je Panenka Maria" a od té doby již mluvilo. Bylo to r. 1883. A podobně nabyt řeči i chlapec asi r. 1886. V celém okolí se o této příhodě mluvilo jako o zázraku.

Kolem r. 1890 onemocněla po požití nějakého léku Barbora Janíková na pravé oko, jež se posunulo z pravého místa a velmi bolelo. Lékařská pomoc byla marná. V Zašové umýváním vodou ze Stračky však se její bolest i nemoc ztratila.

R. 1892 uzdravil se osmiletý chlapec Ladislav Trčka z Dolních pasek rožnovských. Byl od narození chromý na obě nohy. Proto s ním putovala jeho matka do Zašové a tam prosila za jeho uzdravení. Při návratu začal chodit a uzdravil se úplně.

R. 1895 se uzdravil Josef Jurka ze Zubří. Měl na krku bouli, takže ani krkem nemohl hnouti. Po omývání vodou ze Stračky bolest přestala a druhý den se začal tratit i otok. Po několikere koupeli ve vodě ze Stračky ztratil se otok úplně.

R. 1903 uzdravil se po koupeli ve vodě ze Stračky chlapec Michal Indrák, který měl zastaralý otok na hlavě.

Rokem 1903 končí se záznamy podivných uzdravení v Zašové, neboť záznamy Zámečnickovy byly pořizovány v r. 1904. Jistě však i po té době se přihodilo mnoho podobných uzdravení, jež ukazují velikou důvěru v pomoc Panny Marie.

Avšak vedle těchto různých milostí, jež vyprosila Panna Maria pro tělo, nutno vzpomenouti ještě a jistě nemalou řadu milostí, jež vyprosila Panna Maria pro duši zbožných poutníků. Tyto milosti nejsou obyčejně zaznamenávány, ale jistě je často větším zázrakem vzkřísiti k novému náboženskému životu duši, která už léta byla jakoby mrtvá, než dáti zdraví tělu. Jistě také jest velikým dobrodiním utišení bolesti, jež rozrývá duši po hříchu, v bolesti, strádání a neštěstí. Kolik setřela Panna Maria slz svojí přímluvou, kolik lidí zachránila před zoufalstvím a beznadějí. Kolik lidí odcházelo od jejího trůnu potěšeno. I na tuto okolnost, a právě dnes, kdy u mnohých lidí mají hodnoty duchovní malou cenu, jest třeba vděčně upozorniti,

neboť duše má před Bohem větší cenu než pomíjející tělo a bolest duše často bývá větší a tíživější než bolest těla.

ZAŠOVSKÉ POUTNÍ OBRÁZKY.

Jako každé poutní místo, měla i Zašová své obrázky, které si poutníci odnášeli do svého domova jako památku i jako záruku pomoci Panny Marie. Dodnes ještě možno v mnohých rodinách viděti starobylé obrázky zašovské na čestném místě jako důkaz veliké obliby Panny Marie zašovské i projev důvěry v její pomoc.

Tradice zašovských poutních obrázků jest značně stará a sahá až k samým začátkům stol. XVIII. a možná, kdyby nebylo nepřízně doby, že by se daly nalézt obrázky ještě i ze stol. XVII.

Zakladatelem slávy a veliké obliby zašovských obrázků stali se trinitáři, vlastně známý nám fr. Václav, jenž první začal – ještě před založením kláštera v Zašové – šířiti obrázky Panny Marie zašovské mezi lid. Bylo totiž zvykem, že trinitáři při svých pochůzkách za almužnou odvděčovali se svým dobrodincům různými obrázky nebo i obrázky prodávali. Byly to obrázky menší i větší, obyčejně rytiny, jež se daly kolorovati. A fr. Václav dal si dělati mimo jiné také obrázky Panny Marie zašovské, rozdával je a tak začal šířiti slávu Panny Marie zašovské i tam, odkud procesí do Zašové nepřicházela.

Nejstarším – pokud ovšem známo – obrázkem zašovským jest rytina z r. 1717, zachovaná ve sbírkách arcibiskupského zámku v Kroměříži. Zobrazuje Pannu Marii zašovskou v obdélníkovém rámu, kolem něhož jest několik postav andělíčků s různými předměty, na př. stolicí, žezlem, korunou, lilií, sloupem atd., jako atributy (přívlastky) Panny Marie z litanie loretánské. Postavy světic u dolní části obrazu jsou (podle určení dr. Breitenbachera, bývalého arcibiskupského archiváře v Kroměříži, jenž uveřejnil popis všech zašovských rytin v "Časopise společnosti přátel starožitností v Praze" r. 1935) sv. Barbora, sv. Filomena a sv. Kateřina Janovská. Pod obrazem jest dvojnásobný znak Žerotínů, zakladatelů zašovského kostela, totiž dvouocasý lev, stojící na třech kopečcích, a nápis: "Franc. Ludov. et Ludovica de Zierotin." Celý znak drží na jedné moravská, na druhé straně slezská orlice. Moravská orlice má v zobáčku stužku s nápisem: "Protege chraň", čímž jest vyslovena prosba, aby Panna Maria chránila štědré příznivce zašovského kostela a své horlivé ctitele. Obraz nadkryt jest korunovaným erbovním stanem, zakončeným "okem Božím" jako symbolem vševědoucnosti Boží, pod korunou jest postava Boha Otce, držícího v jedné ruce žezlo a v druhé zeměkouli a v obláčku se vznášející holubice, symbol Ducha Svatého. Jest tedy na obraze znázorněna celá svatá Trojice, neboť Syna drží na ruku Panna Maria. Je to už jakási předzvěst, že v Zašové budou jednou působiti trinitáři.

Kdo jest autorem této jemné práce, nedá se zjistiti, ale jejím inspirátorem a vydavatelem jest fr. Václav, jak hlásá nápis pod rytinou. Na spodu jest totiž vedle letočetného nápisu: "Mater DeI, sVCCVrre honorantIbVs te – Matko Boží, přispěj těm, kdo tě uctívají" a nápisu, udávajícího, že rytina představuje Pannu Marii, která se

uctívá v Zašové u Meziříčí nad řekou Bečvou, jsou ještě písmena W. A. T. F. F. O rozluštění těchto písmen se pokusil již dr. Breitenbacher, ale beze zdaru, neboť neznal historie poutí zašovských. Písmena tato mne lákala a proto jsem se pokusil o jejich rozluštění v Novinách zpod Radhoště, roč. 1939. Tehdy však jsem ještě neměl v rukou kroniku Vranečkovu a neznal jsem snah obou bratří Vranečkových o zvelebení Zašové a jejich poutí a proto jsem se domníval, že vydavatelem obrázku byl František Wagner, farář tovačovský, neboť A lze na obrázku čísti také jako F. Teprve když jsem dostal kroniku Vranečkovu, jsem poznal, že písmena na obrázku znamenají: Venceslaus (a sto) Antonio (nebo Frater), Trinitarius Fieri Fecit – Václav (od sv. Antonína nebo bratr), trinitář dal dělati.

K stejné příležitosti byl vydán ještě jeden obrázek, stejný i se stejným chronogramem, ale poněkud odlišnou legendou, chovaný rovněž v arcibiskupských sbírkách v Kroměříži.

O něco mladší jest jiný obraz Panny Marie zašovské, jenž byl vydán k slavnosti posvěcení kostela r. 1725. Představuje Pannu Marii zašovskou a pod rámkem jest latinský nápis, který v překladu zní: "Obraz Panny Marie v Zašové na Moravě blízko Meziříčí nad řekou Bečvou, jenž jest od nepamětných dob proslaven zázraky." V další části nápisu jest uvedeno jméno štědrého mecenáše stavby kostela Františka Ludvíka ze Žerotína a letočetný nápis, udávající, k jaké příležitosti byl obrázek vydán. Illmi DD Francisci Ludovici comitis de Zierotin (Titul) Topar Cheu sVI praesentIs pletate e TeMplo VeterI aD noVIVs translata et saCro orDInI sanCtae InDIVIDvae TrInItatIs rIte attrIbVta.

Rozměry obrázků jsou dosti značné, neboť byly určeny na stěnu.

Vedle těchto velkých obrázků jistě byly vydány také malé obrázky do modlitebních knížek, třebaže se žádný nedochoval. Dá se však tak souditi z toho, že při rušení bylo nalezeno 5 větších štočků a 44 menších k tisknutí obrázků s různými výjevy náboženskými, hlavně však s motivy řádovými a zašovskými. Škoda, že se tyto obrázky a ani štočky nedochovaly. Byly by jistě pěkným dokladem uměleckého snažení zašovských trinitářů, kteří se tímto způsobem dobře zapojili do snah celého řádu a konečně i do snah své doby, v níž umění nebylo na posledním místě.

Posledním známým obrázkem z doby působení trinitářů v Zašové jest obraz, vydaný k příležitosti postavení věží k poutnímu kostelu v r. 1768. Představuje oba zašovské kostely (starý i nový), k nimž se tří stran blíží se procesí. V pozadí jest zobrazen i Radhošť s křížem, který tam byl r. 1735 slavnostně posvěcen. Uprostřed obrazu nad kostely i nad okolními horami jest zobrazena Panna Maria zašovská v tradičním podání. Legenda pod obrazem vysvětluje různé významné budovy na obraze (na př. kostely, škola atd.). Nápis hlásá, že jest to obraz Panny Marie, uctíváný v Zašové u Meziříčí nad řekou Bečvou.

S další rytinou zašovské Panny Marie shledáváme se až v druhé polovici stol. XIX., totiž v poutní knížce z

r. 1863, kde jest jako titulní obrázek krásná rytina milostného obrazu zašovského i s rámem. Obrázek byl vydán i zvlášť a hojně mezi lidem rozšířen. Zásahu o jeho vydání má farář Skýba, jenž tehdy v Zašově působil, ačkoliv podle podání bývalého zašovského faráře Arnošta byl autorem knížky P. Spina, bývalý zašovský kaplan.

To však jest už také současně – pokud ovšem jsem mohl zjistiti – poslední rytina zašovské Panny Marie, neboť později byl vydán obraz Panny Marie jako barbotisk. Stalo se tak pravděpodobně za horlivého faráře P. Odstrčila, který znovu postavil věže kostelní. Tento obrázek, vydaný také jako pohlednice, představuje nad kostelem se vznášející Pannu Marii, již se koří andělé. Autor jeho jest neznámý, stejně i jako doba vydání.

ZAŠOVSKÉ POUTNÍ PÍSNĚ

Zvláštní kouzlo, jímž dýchá každé poutní místo, jest z velké části způsobeno i poutními písněmi, jež se tam zpívají. Z části jsou ovšem písně společné, z části však zvláštní, vlastní určitému poutnímu místu.

I Zašová měla a má své vlastní poutní písně. Většina starších jest pro tuto dobu neznámá a nelze jich nikde v místě nebo blízkém okolí vypátrat. Kladný výsledek bude snad míti hledání v archivu kramářských písní při zemském museu v Praze, kde jest uloženo na 20.000 různých písní, mezi nimi i písně poutnické. Rovněž by se snad daly některé nalézt v pozůstalosti horlivého sběratele památek p. insp. Šobra, rodáka zašovského, zemřelého před několika lety v Bystřici p. H. Aspoň podle jeho dopisu autorovi této knížky jsou v jeho sbírkách mezi jiným i některé písně zašovské. Bude proto třeba ještě v tomto směru pátrati.

Nejstarší dochovanou písní zašovskou jest píseň, jež vznikla r. 1836 k prosebné pobožnosti za odvrácení morové rány. Má i vlastní nápěv. Kdo je autorem písně nebo nápěvu nelze zjistiti, ale pravděpodobně to byli místní lidé. Tiskem – snad již po druhé – byla píseň vydána asi r. 1886 k 50. výročí "morového pátku".

NOVA PÍSEŇ,

nazvaná Pobožné střely k bl. Panně Marii zašovské za odvrácení morové rány.

O svatá zašovská Matko!
Žeň od nás původ smutku,
obrat' k nám krásné dětátko,
potěšení v zármutku.
Běžíme smutní, soužení
k jeho milosrdenství
a budeme vyslyšeni
v tomto nebezpečství.

Pro hříchův našich ukrutnost
hněvem jsme Syna vinni,
poznáváme spravedlnost,
tvá milost ať nás stíní,
Ty's Panna plná milosti
a naděje všech hříšných,

hvězda nad morní rychlostí,
apoteka nemocných.

Odvrat' metlu Syna svého,
chraň nás, Matko nebeská,
učíš nám milostivého,
ó Matičko zašovská.
Zlé jízlivé nakažení,
Kristova ctná Rodičko,
kterým hynem v okamžení,
odvrat' drahá Perličko.

Bud' naše Orodovnice.
Paprsky tvé milosti,
o nejjasnější dennice,
spusť s nebeské výsosti.
Ukrot' prchlost a hněv Boží,
vytrhni z zahynutí.
Jak se tvá přimlůva vloží,
přestane živlův dutí.

Roztáhni plášť z klína svého,
vypros nám život čistý,
nakažení morového,
od smrti ať jsme jisti.
Ach! Ach! smiluj se na námi,
Maria, zašovská Paní,
vypros nám milost u Syna,
vypros šťastné skonání.
Amen.

Jiná píseň – či snad jen báseň – zašovská jest zachycena v sešitku "Pověst a dějepis zázračného a poutnického chrámu zašovského" z r. 1863. Jest hodně neumělá, tvrdá a její autor zřejmě zápasil s rýmem i rytmem.

Lesy se zelenají,
ptáčekové zpívají,
rozvíjí se kvítí,
jest čas na pouť jíti.

Milostně nás volá,
Panenka Maria,
Matka milostivá,
chce vám být náchylná.

Cesty nelitujte,
přes hory a doly
k Zašově chvátejte,
necht' vás nohy bolí.

Všechny kroky vaše
a to v krátkém čase
budou zaplacený
u Krista Ježíše.
(Pověst a dějepis zázračného a poutnického chrámu
zašovského. Nový Jičín 1863, str. 2.)

Nejnovější píseň zašovská jest přepracování písně morové z r. 1836. Autorkou slov nové písně jest místní básnířka M. Zátopková, z jejíhož pera vyšla již mnohá podařená příležitostná báseň. Po stránce notové upravil ji místní ředitel kůru p. Arnošt Borovička. Píseň byla vydána tiskem r. 1932 a jest velmi oblíbená jak u místních farníků, tak také i u poutníků.

SVATÁ ZAŠOVSKA MÁTI !

1. Ó svatá, zašovská Máti!

Královno lidu svého,
ochraňuj nás, ó Matičko,
od bolu, všeho zlého.
V náruč tvoji, Boží Máti,
spěchá lidu velký dav,
přeje tobě křesťan zbožný,
píseň tuto na pozdrav.

2. Hvězdo jasná, v noci temné
zasvíť v světa pustý kraj,
bludné duše, ó Matičko,
uved' z hříchů ve svůj ráj!
Ó svatá, zašovská Máti,
viz slzavé údolí,
kde tak často nelítostná
rána těžce zabolí.

3. Pod Tvůj plášť se utíkáme,
jako dítky k Matce své,
prosebně ruce spínáme,
odvrať od nás všechno zlé!
Ó svatá, zašovská Máti,
my se k Tobě vineme,
že vyslyšíš naše prosby,
Tobě důvěřujeme.

4. Před nákazou moru zlého
ochraňuj vždy Máti nás,
odvrať od nás tuto ránu,
buď nám Matkou v každý čas!
Tys svatá, zašovská Máti,
Nejvonnější bílý květ,
dech Tvůj vůní jara vane,
růží stkví se svatý ret.

5. Na loktech Tvých Dítka krásné,
dřímá sladký, blahý sen,
Jeho oči, hvězdy jasné,
zavřely se chvílku jen.
Ó svatá, zašovská Máti,
se svým Dítkem při nás stůj,
u Něho, Ty, Matko čistá,
za nás vždycky oroduj!

6. A když už života jednou,
ke konci se schýlí den,
smrt pokyne tváří lednou,
že již skončil žití sen.
Ó svatá, zašovská Máti,

ve chvíli té ochraň nás,
bychom jednou oslaveni,
zřeli svatou Tvoji tvář.

7. Ó svatá, zašovská Máti,
obrat' k nám svou milou skrání,
nenech lid svůj marně lkáti,
sešli požehnání naň.
Ó svatá, zašovská Máti,
královno vísky naší,
pozvedni nás do své říše,
do pravé vlasti naší!

PRAMENY

1. Archiv kláštera trinitářů v Zašové v Zemském archivu brněnském.
2. Farní archiv v Zašové.
3. Farní archiv v Rožnově.
4. Kronika Jana Bartoloměje Vranečky v museu ve Val. Meziříčí.
5. Arcibiskupský archiv v Kroměříži, odděl. Trinitáři v Zašové, fara v Zašové.
6. Konsistorní archiv v Olomouci, odděl. Trinitáři v Zašové, děkanské matriky.
7. Děkanský archiv ve Val. Meziříčí.

SPISY

1. Pověst a dějepis zázračného a poutnického chrámu zašovského, Nový Jičín, 1863.
2. O památkostech poutního místa Zašové. Sestavil Adolf Bayer, Mor. Ostrava, 1904.
3. Dr. Gregor Wolný, Kirchliche Topographie von Mähren I., III. Bd. Brünn, 1859.
4. Prof. Ed. Domlupil, Val. meziříčský okres. Vlastivěda moravská, v Brně 1914.
5. Karel Eichler, Poutní místa a milostné obrazy na Moravě. Díl I., část II. Brno, 1888.